Непэ КІэрэщэ Тембот къызыхъугъэ маф

№ 161 (20175) **2012-рэ илъэс** мэфэку ШЫШЪХЬЭІУМ И 16

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ зызэхащагъэр ильэс 90-рэ мэхъу

Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ иІофышІэхэу ыкІи иветеранхэу лъытэныгъэ зыфэтшІыхэрэр!

Адыгеим ипрокуратурэ иорганхэр зызэхащагьэхэр ильэс 90-рэ зэрэхъурэм фэшГтыгу къыддеГэу тышъуфэгушГо!

Регион хабзэм иинститутхэм яуцунк Іэ прокуратурэм иІофышІэхэм мэхьанэу яІагьэм уасэ фэшІыгьуай. Хабзэр къызэрагьэгьунэрэм, бюрократизмэм зэребэныжьыхэрэм анэмыкІзу, прокуратурэм иІофышІэхэр Адыгеим иполитикэ, ихъызмэт-экономикэ щыІэныгъи чанэу хэлажьэх, гъэцэкІэкІо хабзэм кадрэхэр къыфэгьотыгьэнхэм, ревизиехэр зэхэщэгъэнхэм, къэралыгьо аппаратым инструктаж фызэхэщэгъэным атегьэпсыхьэгъэ Гофыгьохэр зэш Гуехых.

Адыгеим ипрокуратурэ и Гофыш Гэхэм яч Гып Гэгьухэм ягьусэхэу чІыгу гупсэр нэмыц-фашист техакІохэм ащаухъумагъ, 1941 — 45-рэ ильэсхэм щыГэгьэ Хэгьэгу зэошхом ильэхьан фронтхэм аІутхэу, партизан отрядхэм ахэтхэу лІыбланэу

Ильэс къэс прокуратурэм икомпетенцие нахь зеушъомбгъу ыкІи ащ иІофышІэхэм пшъэдэкІыжсьэу ахьырэми зы-

Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ иІофышІэхэм опытышІу зэраІэкІэльым, яІофшІэн хэшІыкЇышхо зэрэфыряІэм тицыхьэ тырегъэлъы правовой къэралыгъомрэ граждан обществэмрэ альапсэхэр тиреспубликэ нахь зэрэщыпытэщтхэм!

Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ иветеранхэмрэ иІофышІэхэмрэ тыгу къыддеІэў тафэльаІо псаўныгьэ пытэ, насып, щыІэкІэ-псэукІэ дэгьу яІэнэу, ягьашІэ кІыхьэ хъунэу, гухэльэу яІэхэр къадэхъунэу!

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу ІЭЩЭ Мухьамэд.

Ошъутенэ дэкІоещтых

гъэжьагъэу и 19-м нэс Урысыем иныбжыкІэ куп къушъхьэу Ошъутенэ дэкІоещт.

Къыблэ федеральнэ шъолъырым истудентхэм якоординационнэ совет иІофшІэн хахьэу мы Іофтхьабзэр зэхащэ. ЗекІор зигукъэкІыр ыкІи изэхэщакІор Адыгэ къэралыгъо университетым истудентхэм япрофсоюз организацие ипащэу, спорт-зекІо гупчэу «Эдельвейс» зыфиІорэм идиректорэу, Адыгеим туризмэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэу Хьаткъо Алый ары. Ащ къырихьыжьэгъэ Іофым Адыгэ къэралыгьо университетым ыкІи Урысыем и МЧС и ГъэІорышІапІэу Адыгеим щыІэм къыдырагъэштагъ.

Хьаткъо Алый къызэриІуагъэмкІэ, ныбжынкІэхэр къушъхьэу Ошъутенэ дэк Гоенхэр зыфэгъэхьыгъэр мы илъэсым ичъэпыогъу мазэ УФ-м и Президентэу Владимир Путиным ыныбжь ильэс 60 зэрэхъурэр

Къушъхьэшыгум дэкІоенхэмкІэ зэхэщакІохэм мурадэу зыфагъэуцужьыгъэхэм ащыщых студентхэр ыкІи ныбжьыкІэхэр

-

спортым пыщэгъэнхэр, туризмэм ыкІи альпинизмэм алъэныкъокІэ опытэу аІэкІэльымкІэ зэхьожьынхэр, апшъэрэ еджапІэхэм зэпхыныгы зэдыряГэныр ыкІи нэмыкІхэри.

Тыгъуасэ, шышъхьэІум и 15-м, зекІо кІощт купыр къэзэрэугъоигъ. Непэ «Яворовая поляна» зыфиІорэм зекІор щырагъажьэ ыкІи километрэ 12 хъурэ гьогууанэу Фыщт екІурэр къакІущт. Нэужым гъэхъунэу Партизанскэм — зэпырык Іыгьоу Гъозэрыплъэ пхырыкІыщтых. ШышъхьэІум и 17 — 18-м шІоиизы тшыФ фехели естыност Ошъутенэ якъушъхьэшыгухэм адэкІоенхэ алъэкІыщт. ШышъхьэІум и 19-м зекІо купым къыгъэзэжьыщт.

Мы Іофтхьабзэм Къыблэ федеральнэ шъольырым исубъект зэфэшъхьафхэм къарыкІыгъэ ныбжыкІэхэр хэлажьэх. Анахьыбэу ахэр Краснодар краим, Астрахань хэкум, Къалмыкъым къарыкІыгъэх. Мыщ хэлэжьэрэ куп пэпчъ ІэпэІэсэныгъэшхо зиІэ гъуазэхэр япхы-

КІАРЭ Фатим.

ЛІышъхьэм иІофшІэгъу зэІукІэгъухэр

Тыгъуасэ АР-м и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан СКОЛКОВО иеджапізу гъзіорышізным зыщыфагъасэхэрэм проект зэфэшъхьафхэм ягъэхьазырын дэлэжьэрэ Гупчэу къыщызэlуахыгъэм ипащэу Андрей Баркиныр ригъэблэгъагъ. Зэlукlэгъум хэлэжьагъ гъэсэны гъэмрэ шіэныгъэмрэкіэ министрэу Хъуажъ Аминэт.

ин зиІэ Іофтхьабзэхэр зэшІозы- мэ къэралыгъоми хэхьоныгъэ хырэ пстэуми Іоф адэтшІэным сыдигъокІи тыфэхьазыр, — къы-Іуагъ ТхьакІущынэ Аслъан. —

 КъэралыгъомкІэ мэхьэнэ СКОЛКОВО-м зиушъомбгъуышІыщт. Арышъ, ащ иеджапІэ тигуапэу тэри тыдэлэжьэщт. Андрей Баркиным къызэри-

ныбжыкІ, илъэсих хъугъэ ныІэп Іоф зишІэрэр. ГъэІорышІэкІо командэхэм ягъэхьазырын анахь шъхьа Гора зыдолажь эхорор. Джы мары Гупчэу къызэІуахыгъэм къэралыгъо политикэм епхыгъэ структурэхэм апае лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкІэ зэхэфынхэр, ушэтынхэр ышІыщтых, бизнеспроектхэр ыгъэхьазырыщтых. Ащ фэдэу мэхьэнэ ин зиІэ

ІуагъэмкІэ, еджапІэр джыри

Гупчэм Мыекъуапэ къыщыхъугъэу, щапІугъэу ыкІи щеджэгъэ кІалэр пащэ зэрэфашІыгъэм урыгушхон зэрэтефэрэр ТхьакІущынэ Аслъан къыхигъэщыгъ. Гупчэм иІофшІэн зэрэгъэпсыгъэщтым, республикэмкІэ федэу хэлъым нахь игъэкІотыгъэу зыщагъэгъозэным, зэзэгъыныгъэхэм адыкІэтхэнхэм зэрафэхьазырхэм джыри зэ къыкІигъэтхъыжьыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу шІуагъэ къытэу егъэджэн Іофым зэрэпылъым, ІофшІэным творческэ екІолІакІэ къызэрэфигьотырэм, ІэпэІэсэныгъэшхо зэрэхэлъым, къыткІэхъухьэрэ ныбжьыкІэхэм яегъэджэнкІэ ыкІи япІункІэ гъэхъагъэхэр зэришІыгъэхэм афэшІ Адыгэ Республикэм психолог.

и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Андырхъое Заремэ Алый ыпхъум, Тэхъутэмыкъое районымкІэ поселкэу Яблоновскэм и МБОУ-у «Гурыт еджап Гэу N 5-м» биологиемкІэ икІэлэегъаджэ, ипедагог-

Лъэпкъым илъэгъохэщ

КІэрэщэ Тембот ехьыліагъзу атхыгъэр макіэп. Адыгэ шіэныгъэлэжьхэу литературэм пыльхэм ащ лъымы эсыгъэ къахэгъотэгъуай. Ар къызхэкіырэри нафэ. Ижъыкіэ къыщыублагъэу ліыхъужъэу, ліы Іушэу, ліы гъэсагъэу лъэпкъым итарихъ зыцІэ щыра-Іуагъэхэм ар пытэу ахэуцуагъ. Ащ ищыІэныгъэ гъогуи, игъэхъагъэхэри, ытхыгъэхэри тщыгъупшэу къыхэкІырэп, хэмыкіокіэжьын лъэужэу ахэр щыІэныгъэм къыхэнагъэх. Джыри мары нахь игъэкІотыгъэу а пстэуми талъыІэсыжьын, тахэгупшысыхьажьын фаеу зышіырэ лъэ-

хъанэ тыхэхьагъ: къызыхъугъэ ма-) илъэси 110-рэ хъугъэ.

[°]Лİы хъущтым кlалэзэ къыз− дештэ зэрaloy, тхылъхэм, еджэн-тхэным Тембот ціыкіузэ апыщагъэ хъугъагъэ. Ятэу Мыхьамэти ащ фаблэу щытыти, бэрэ къырищэкіыгъ кіалэр ригъаджэ шіоигъоу. Къуаджэу Хьатыгъужъыкъуае щыригъэджагъ, Дондуковскэ станицэми дэсыгъ, нэужым баш-кир къалэу Уфа дэт_ медрысэм чіэсыгъ. Дунэе заоу къежьагъэм зызэпегъэум, станицэхэу Михайловскэм, Абинскэм ащеджагъ, етlанэ Красно-дар, Москва ащылъигъэкlотагъ.

(ИкІэух я 3-рэ н. ит).

ШышъхьэІум и 19-р — Бирам

Быслъымэнэу дунаим щыпсэухэрэм агъэлъэпіэрэ дин мэфэкіыр — Бирамыр къэблагъэ. Мазэм къы-кіоці нэкіыр зыіыгъыгъэхэм ямызакъоу, быслъымэн пстэухэмкіи ар мэфэкіэу щыт. Ащ епхыгъэу непэ джыри зэ шъугу къэдгъэкіыжьы тшіоигъу Бирамым ихэгъэунэфыкіын пылъ шапхъэхэр.

Быслъымэнхэм ашІэ Бирамыр къимыхьэзэ фытыр сэдакъэр птын зэрэфаер. Адыгэ Республикэм ыкІи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм ямуфтиеу Емыж Нурбый къызэриІорэмкІэ, фытыр сэдакъэр зынэкІырэ пстэуми, нэкІыр зытемыфэрэ кІэлэцІыкІухэми, НэкІмазэр имыкІызэ къэхъугъэ сабыйхэми афэптыныр атефэ. Фытыр сэдакъэр бирам нэмазыр рамыгъажьэзэ птын фае, нэмаз ужым зыптырэм ар сэдэкъэ тын мэхъу нахь, фытыр сэдакъэп.

Фытыр сэдакъэр зэптынэу зытефэхэрэр ибэхэр, тхьамыкlэхэр, сымэджэ пlэхэльхэр, диным фэлажьэхэрэр ары.

Муфтиим къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, унагъом ис нэбгырэ пэпчъ сомэ 50 фытыр сэдакъэр зыфэдизыр мы илъэсым.

Бирам нэмазыр пчэдыжьым сыхьатыр 9.00-м мэщыт пстэуми ащырагъэжьэщт. Джыри зэ къыхэтэгьэщы фытыр сэдакъэр атыгьахэу быслъымэнхэр а нэмазым къекІолІэнхэ зэрэфаер.

Мы мэфэ лъапІэм ехъулІэу къэхалъэхэр гъэкъэбзэгъэнхэ

зэрэфаери муфтиим пстэуми агу къыгъэкІыжьы шІоигъу, мыжьосынхэр цІыраум къыхэмыщыжьхэу, уякІолІэни умылъэкІэу къэхалъэхэм узэращырихьылІэрэр гукьао щыхьузэ.

Джыри зы Іофыгьо Емыж Нурбый къыхигъэщыгъ ыкІи ащкІэ ны-тыхэм льэшэу зэращыгугьырэр къыІуагъ. Іофыр зыфэгъэхьыгъэр Бирам мафэм къэхалъэхэм якІолІэрэ кІэлэцІыкІухэр Іэдэб ахэлъэу зекІонхэм пэшІорыгъэшъэу фэгъэхьазырыгъэнхэр ары.

— КІэлэцІыкІухэр къэхальэм зэрэкІохэрэр дэгъу, — еІо муфтиим. — Ау ахэр къэлапчъэм нахь чыжьэу кІонхэу, къэхальэм къыщачъыхьэу дэтынхэу щытэп. Ар льэшэу псэкІоды мэхъу. АщкІэ, нахыжъхэр, шъуиІэпыІэгъу тыщэгугъы. АгурыжъугъаІу шъуикІэлэцІыкІухэм псапэри, псэкІодыр къызыхэкІырэри. Ахэр къэхэлъэ дэхапІэм дэжь щытхэу, къафащэирэр Іэдэб ахэлъэу къаІахын фае.

Бирам хъяр Алахьталэм тытырегъахь.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

«Такси»

Аущтэу зэджэгъэхэ профилактическэ уплъэк Гунхэр AР-м и Къэралыгъо автоинспекцие иІофышІэхэм рагъэжьагъ. Гъогум автомобильхэр тэрэзэу, шапхъэу щыІэхэм адиштэу рэкІохэмэ зыуплъэкІурэ къулыкъушІэхэм рулым кІэрысхэм урамхэм узэращызекІощт хабзэхэр аукъохэу къызэрэхэк Іырэр дэгъоу ашІэ ыкІи агъэунэфых. Ахэм ешъуагъэхэр ахэтых, цІыфхэр зэрищэнхэу тхылъ зимыІэхэр, имашинэ зэрэтаксиир къэзыгъэнэфэрэ тамыгъэхэр тезымыгъэуцохэрэр къа-

Апэрэ мэфэ шъыпкъэу Іоф-

тхьабзэр зыщырагъэжьагъэм фитыныгъэ ямыГэу цІыфхэр ямашинэхэмкГэ зэращэхэу нэбгыри 10-м ехъу къыхагъэщыгъ. АР-мкГэ МВД-м исайт къызэрэщитырэмкГэ, таксистхэм хэукъоныгъэу ашГыгъэхэм ялъытыгъэу протоколхэр афатхых, уплъэкГунхэр лъагъэкГуатэх.

(Тикорр.).

Профилактическэ Іофтхьабзэу

«Іушъхь-2012-рэ»

Наркотикхэр хэбзэнчъэу гъззекІогъэнхэм епхыгъэ бзэджэшІагъэмэ якъыхэгъэщын ыкІи якъызэІухын наркополицейскэхэр, уголовнэ розыскым ыкІи ГИБДД-м икъулыкъушІэхэр, участковэ уполномоченнэхэр, нэмыкІхэри хэлажьэх.

Илъэсыр къызихьагъэм къыщегъэжьагъэу Адыгэ Республикэм ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм ащызэхащэгъэ оперативнэ-профилактическэ Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ, мы лъэныкъомкІэ бзэджэшІэгъэ пчъагъэ агъэунэфыгъ.

Республикэм исадовэ товариществэ горэм дэт унэм нар-

котик зыхэлъ пкъыгъохэр зэрэщагъэхьазырырэм епхыгъэ къэбар УФ-м и МВД иотделэу Мыекъуапэ щыІэм иучастковэ уполномоченнэхэм къаІэкІэхьагъ. Полицием икъулыкъушІэхэм зэшІуахыгъэ оперативнэ-лъыхъон Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ, мы чІыпІэм щыпсэухэрэ илъэс 33-рэ ыкІи 34-рэ зыныбжь хъулъфыгъэхэр къаубытыгъэх. Оперативникхэр унэм зехьэхэм, бзэджэшІэ нэбгыритІум наркотикыр агъэфедэнэу агъэхьазырыщтыгъ. Пластикым хэшІыкІыгъэ шприцэу къахахыгъэхэм наркотик зыхэлъ пкъыгъохэу «эфедрон» ыкІи

«эфедрин» зыфиІохэрэр арытыгъэх.

Тэхъутэмыкъое районым ит къуаджэу Афыпсыпэ щыщ хъулъфыгъэу ыпэкІэ хьапсым дэсыгъэр полицием иІофышІэхэм бэмышІэу къаубытыгъ. Ар къызалъыхъум, шприцым игъэхъогъэ наркотик зыхэлъ пкъыгъо миллиграмми 2-м ехъу къыхахыгъ. Эксперт-криминалистым зэригъэунэфыгъэмкІэ, ар дезоморфин. Уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ, уплъэкІунхэр макІох.

Уголовнэ розыскым икъулыкъушІэхэм оперативнэ-лъыхьон Іофтхьабзэхэр рагъэкІокІызэ Мыекъопэ районым ит станицэу Кужорскэм щыпсэурэ хъулъфыгъэу илъэс 49-рэ зыныбжьыр къаубытыгъ. Ащ ихатэ кІэп кошэ 22-рэ къыщигъэкІыщтыгъэу къыхагъэныгъ. КІэпыр ежь ышъхьэкІэ ыгъэфедэнэу арэу хъулъфыгъэм оперативникхэм къариІуагъ. УФ-м изаконодательствэ зыукъогъэ хъулъфыгъэм уголовнэ Іоф къыфызэІуахыгъ

Хьэ гъорык Іохэм

апае

Мыекъуапэ иурамхэм, ищагухэм къащызычъыхьэрэ хьэ гъорык Іохэм япчъагъэ мы аужырэ илъэсхэм хэпшІык Ізу зэрэхэхъуагъэр нафэ. Ахэр цІыф хьалэлхэм агъашхэх, псы рагъашъох, ау ащк Із Іофыр щыгъэзыягъэ зэрэмыхъущтыр зэк Ізми дэгъоу къыдгурэ Іо. Ізкыб къэралхэм мыщ ек Іол Іакыб къэфагьотырэм фэдэу хьэхэр зыща Іыгъы цтхэ хэушъхвафык Іыгъэ ч Іып Ізхэр гъэпсыгъэнхэ фае.

Урамхэм атель хьэхэм цІыфхэр аблэкІынхэкІэ мэщынэх, сыда пІомэ ахэм язекІуакІэ зыфэдэщтыр кьэшІэгьуае. БлэкІыгъэ тхьэмэфэ закъом хьэ гьорыкІохэр нэбгыри 7-мэ яцэкъагъэх.

Зыми имые хьэхэм якъэубытын ыкІи яІыгъын фэгъэзагъ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Элота» зыфиІорэр. Хьэ гъорыкІохэр зыщаІыгъыщтхэ чІыпІэхэм (вольерхэм) яшІын пэІухьащт ахъщэр бюджетым къыхахыгъ. Мыекъопэ къэлэ адми-

нистрацием къызэрэщыта-ІуагъэмкІэ, ар зашІыхэрэ нэужым «Элотэм» ипшъэрылъ шъхьаІэхэр ыгъэцэкІэнхэу ригъэжьэщт, илъэс пчъагъэ хъугъэу тикъэлэ шъхьаІэ, тиреспубликэ зэрэпсаоу ашъхьащыт гумэкІыгъор дэгъэзыжьыгъэ хъущт.

(Тикорр.).

Къужъым и Маф

Бэрэскэшхоу къакІорэм, шышъхьэІум и 18-м, Руфабгэ ипсыкъефэххэм адэжь шэрджэс къужъым и Мафэ щыхагъэ-унэфыкІыщт. АР-м туризмэмрэ курортхэмрэкІэ и Комитет къызэрэщаІуагъэмкІэ, апэрапшІзу шэрджэс садхэм ятарихъ шІэныгъэлэжьхэмрэ Лъэпкъ музеим иІофышІэхэмрэ къа-

Іотэщт. Нэужым мэфэкІ Іофтхьабзэм хэлажьэхэрэр Руфабгэ ипсыкъефэххэм адэжь къыщыкІырэ пхъэшъхьэ-мышъхьэ чъыгыжъхэм адэжь рагьэблэгъэщтых.

Чъыгхэм къапачыхэээ къужъхэм яІэшІугъэ пстэуми зэрагъэшІэн алъэкІыщт. Ащ имызакьоу, къужъыпсхэм, къужъым хэшІы-

кІыгъэ шхыныгъо зэфэшъхьафэу къыращэлІагъэхэм ядэгъугъэ зэрагъэпшэн амал яІэщт. Джащ фэдэу зэнэкъокъухэр, джэгукІэ зэфэшъхьафхэр, викторинэхэр мэфэк I Іофтхьабзэхэм къадыхэльытагъэх. Пчэдыжым сыхьатыр 11-м Іофтхьабзэр рагъэжьэцт, пчыхьэм концерткІэ аухыщт.

«ЛІакъохэм ямэзэу» мы чІыпІэм щагъэпсыгъэми зэхахьэм къекІуалІэхэрэм нэІуасэ зыфашІын алъэкІыщт.

МВД-м къеты

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кloцl Іофхэмкіэ и Министерствэ къызэритырэмкіэ, шышъхьэіум и 6-м къыщегъэжьагъэу и 12-м нэс республикэм бзэджэшіэгъэ 67-рэ щызэрахьагъ. Ахэр укіыгъэ Іофэу 1, гъэпціагъэ зыхэлъ бзэджэшіэгъи 4, тыгъуагъэхэу 22-рэ, экономикэм ылъэныкъокіэ бзэджэшіэгъэ 16, нэмыкіхэри. Законыр зыукъогъэ нэбгырэ 69-рэ правэухъумэкіо органхэм агъэунэфыгъ, бзэджэшіэгъэ Іофэу зэхафыгъэр процент 91-м ехъу.

БлэкІыгъэ тхьэмафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шІэгъи 5 атехъухьагъ, ахэм зыпари ахэкІодагъэп, ау нэбгыри 6-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кІэрысхэу

водитель 76-рэ ГИБДД-м икъулыкъушІэхэм къаубытыгъ.

УФ-м изаконодательствэ димыштэу псыхьоу Пшызэ инэпкъхэм пшахъо къаГузыщырэ бзэджэшГэ куп зэрэщыГэм епхыгъэ къэбар экономикэ щынэгъончъэнымкІэ ыкІи коррупцием пэшІуекІогъэнымкІэ и ГъэІорышІапІэу АР-м и МВД дэжь щыІэм иІофышІэхэм къа-ІэкІэхьагъ.

Іофыр зэхэфыгъэным пае правэухъумэкІо органхэм оперативнэ-льыхьон ыкІи техническэ Іофтхьабзэхэр зэхащагъэх. Ащ ишІуагьэкІэ, Тэхьутэмыкьое районым щыпсэурэ нэбгыри 3 къаубытын алъэкІыгъ. Мыхэм пшахьоу атыгъурэр Краснодар краим ыкІи Адыгеим ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм ащыГуагъэкІыщтыгъ.

Полицейскэхэм нэужым зэрагъэунэфыгъэмкІэ, 2012-рэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ

къыщегъэжьагъэу бэдзэогъум нэс бзэджэшІэ купым хахьэхэрэм пшэхъо кубометрэ 600-м ехъу псыхъоу Пшызэ къыдащыгъ, зэрарэу къэралыгъом рагъэшІыгъэр сомэ миллион 11-м шІокІы. Джырэ уахътэ уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ, уплъэкІунхэр макІох.

уплънкунхэр мактох.

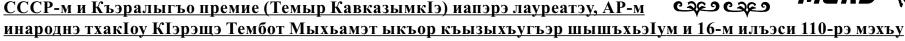
ШышъхьэГум и 6-м Джэджэ районым ит селоу Сергиевскэм дэт унэ горэм илъэс 64-рэ зыныбжь пенсионерым ихьадэ полицием иучастковэ уполномоченнэ къыригъотагъ. Экспертизэм зэригъэунэфыгъэмкГэ, ащ шъобж хьылъэхэр тыращагъэх, ахэм къарыкГыкГэ идунай ыхьожьыгъ.

мы чІыпІэм къэсыгъэ след-

ственнэ-оперативнэ купым икъулыкъушІэхэм бзэджэшІагъэм лъапсэу фэхъугъэр нэужым агъэунэфыгъ.

Мы мафэм унэр зиемрэ инэ-Іосэ хъулъфыгъэмрэ зэдыщысыгъэх. НэбгыритІум азыфагу зэмызэгъыныгъэ къитэджагъ. Бысымым пхъэм хэшІыкІыгъэ пкъыгъор къышти, ихьакІэ ышъхьэ заулэрэ еуагъ, нэужым шъэжъыер къыпхъуати, гъогогъуищрэ ыбгъэ хэпыджагъ. БзэджэшІагъэр зыщыхъугъэ чІыпІэр ащ къыбгыни, зигъэбылъыжьыгъ. Ау сыхьат заулэ нахь темышІагъэу правэухъумэкІо органхэм ар къаубытыгъ. Уголовнэ Іоф къызэ-Іуахыгъ.

<u>ಆರ್ಥಾ</u>

Лъэпкъым илъэгъохэц

(Апэрэ нэкІуб. къыщежьэ).

А пстэур икІыгъэ лІэшІэгъум ия 10 – 20-рэ ильэсхэу заохэм, революциехэм, -ыфехес естеІш-естусх еІис ІмеІм еІпесест гъуаехэм атефагъ. Иеджэни иІофшІэни зэхэхьажьыгъэхэу Октябрэ революцием къыздихьыгъэ щыІэкІакІэм зыритыгъэу ильэпкъ фэлажьэщтыгьэ. А льэхъанхэм къащыублагъзу, пшъэрылъ фашІыгъэми е ежь ыгукІэ къыхихыгъэми, Тембот Іофэу зэшІуихыгъэр бэ. Анахьэу зыфэгъэзэгъагъэри адыгэхэм ядуховнэ щыІакІэ, якультурэ хахьо ягьэшІыгьэныр, зыкъягьэІэтыгъэныр арыгъэ. Адыгэ гъэзетым изэхэщэн, ар зыпкъ игъэуцогъэныр ыпшъэ дэкІыгъ. Адыгэ къуаджэхэм бэрэ ащыІэщтыгъэ, щыІэкІакІэр ахэм ащыгъэпсыгъэным, автоном ныбжьыкІэм ылъапсэ гъэпытэгъэным чанэу ахэлажьэщтыгъэ. ЕджапІэхэм апае тхылъхэр зэхэзыгъэуцохэрэм ащыщыгъ, Адыгэ тхылъ тедзапІэм изэхэщакІохэми, Іоф щызышІагъэхэми ахэтыгъ. Урысыбзэм къытырихи адыгабзэкІэ тхылъэу зэридзэкІыгъэр бэ. КІэлэегъаджэхэр къызыщагъэхьазырырэ институтэу Краснодар дэтыгъэм идоцентыгъ. А пстэуми адакІоу адыгэ ІорыІуатэхэм яугъоин, язэгъэфэн, якъыхэутын Іофыбэ дишІагъ. А Іофыр ары ибэ-нахьыбэу Адыгэ научнэ-исследовательскэ институтым щылэжьэнэу къезыщэл Гагъэри. 1931 — 1934-рэ илъэсхэми ащ ипэщагъ, нэужым ащ езыпхырэ Іофыгъуабэ зэрихьагъ. Непэ ащ ыцІэ агъэльапІэу АРИГИ-м зэ-

Литературэ гъэпсыным иІофмэ афэбгъазэми, ежь нахьыжъхэми ипкъыгъо-лэгъухэми, И. Цэим, А. Хьаткъом, М. Пэрэныкъом афэдэхэр кІыгъухэу, хэкум итхакІохэм яапэрэ организацие зэхащагьэ. СССР-м итхакІохэм я Союзэу зэхащэгъагъэм апэрэ илъэсым къыщыублагъэу М. Горькэр кІэтхэжьыгъэу итхыль ыІыгъэу хэтыгъ. Джаущтэу уахътэм чІыпІэу зэригъэуцуагъэм ифэшъуашэу КІэрэщэ Тембот зыкъызэ-Іуихыгъ. Тхьэм къыхилъхьагъэу акъылрэ гульытэ чанрэ иІагь, гьэсэныгьи ыгьотыгъэу, гупшысэни ылъэкІэу, тхэкІэ амалыри дэмышъхьахэу къызІэкІигъахьэу ыублагъ. Зэхэщэн Іофхэм афэІазэу, ищыкІагъэ хъумэ теубытэгъэ-пытагъи къыхафэу ежь дэзыштэщт ныбджэгъу-ныбжьыкІэ кІуачІэхэр къызкъуигъэуцуагъэх.

рихьырэри аукъодые Іофэу щытэп.

Анахь зыфэгъэзэгъагъэри тхэн Іофыр арышь, щы акіэм еплыкі у фыри і эхэр, лъэпкъым къырыкІуагъэмрэ къырыкІощтымрэ ягумэкІ-гупшысэхэр зыхилъхьэу - 30-рэ ильэсхэм ытхыгъэхэм ащыщых «Аркъ», «Мэщыкъо ишъхьакІу», «Сарэты ишьэф» зыфиІорэ рассказхэр, публицистикэ лъэшым игъунапкъэ илъэу тхыгъэ статьяхэу «Адыгея — первая интернациональная», «Искусство адыге», «Опыт борьбы Адыгеи за сплошную грамотность» зыфиІохэрэр, нэмыкІхэри.

Ахэм анахь игъэкІотыгъэу эпическэ гупшысэ ин хэлъэу щы ак Іэр къыгъэлъэгъоным зэрэфаблэрэм ишыхьатэу романэу «Щамбул» зыфиІорэри а лъэхъаным ригъзжьагъзу ытхыщтыгъз. АпэрэмкІз ар росказ хэушъхьафыкІыгъэ зырыз фэдэу Тембот а лъэхъаным римыгъэжьэни ымыеІпы едеф шА. пеалытшы жағы иныхт итыгъ. ЩыІэныгъэ опытэу иІэ хъугъэмрэ тхэным фаблэу ащ икъулай къызэрэІэкІэхьагъэмрэ икІыгъо зэфагъотыгъ. Ежь щы-ІакІэм игъэзэпІэ шъэф гурыІогъуаехэр къэубытыгъошІу зэрэмыхъущтыгъэхэм фэдэу, мыш итхыни ІэшІэх дэдэу къыфыдэкІыгъэп. Ау лІэшІэгъу плІанэ горэ нахь зымыныбжь литературэ ныбжык Іэм ащ фэдэ роман къыхэуцоныр, ар етІани хэгъэгум иапшъэрэ шІухьафтынкІэ хагъэунэфыкІыныр — ар аукъодые Іофыгъэп, КІэрэщэ Тембот адыгэ литературэм щызэрихьэгъэ лІыхъужъыгъэу ар плъытэ хъущт. Аукъодые Іофэу шытыгъэп ныІа Темыр КавказымкІэ апэрэу ащ СССР-м и Къэралыгъо премие къызэрэфагъэшъошагъэр?

«Щамбулым» къыкІэлъыкІуагъэх ро-

стэу «Гур гъэпытэ», рассказхэр. очеркхэр, драматическэ произведениехэу «Ны Іушым ыпхъу», «Пшъашъэмрэ къэгъагъэхэмрэ». Зигугъу сшІыхэрэр лъэхъанэу ежь зыхэтыгъэр, непэрэ лэжьакІор гупчэу зиІэ произведениех. Мыхэр тхэкІо ІэпэІасэм къызэрэІэкІэкІыгъэхэр гъуашэрэп. Хъугъэ-шІагъэу къыгъэлъагъорэм нахьи, гупшысэу хэлъым нахь узІэпищэу, лъэпкъым ихъишъэ, игумэкІ-гупшысэхэр, ищыІэкІэ-псэукІэ бэшІагъэу блэкІыгъэри непэрэ мафэри щызэдиІыгъхэу тхыгъэх ахэм янахыбэр.

А пстэуми критикхэр яшІуагъи ящыкІагъи зэдаІыгъэу атегущыІагъэх. Сэ хэзгъэунэфыкІы сшІоигъор нэмыкІ лъэныкъу. Уахътэмрэ щы ак Іэмрэ литературэм къыхалъхьэгъэ нэшэнэ зырызхэр мыхэми къахэщыгъэх. Ахэм ээу ащыщ щыІакІэм зэмызэгъ-зэпыщыт кІуачІэу хэлъхэр къзубытыгъуае, къзгъзлъзгъогъуае зышІырэ идеологическэ гъунэпкъэ зэжъум зэкІэ тищыІакІэ фэдэу литературэри зэритыгъэр. Ащ емыпхын плъэкІыщтэп я 40 — 50-рэ ильэсхэм лыешхо искусствэм зэрэпсаоу езыхыгъэу «Теория бесконфликтности» аІуи зэджагъэхэр.

КІэрэщэ Тембот фэдэу щы ак Гэр пхырыпльэу зыльэгъущтыгъэ художникым аш гъэми, арытыр дэгъоу ош Іэми, къызыпгу лъимытэн ылъэкІыщтыгъэп. Литературэмрэ искусствэмрэ щыІакІэм кІэрычыгъэхэу, лъапсэхэм анэсхэу зытет шъыпкъэр куоу къагъэльэгьон амылъэкІэу зэрэхъурэр ащ зэхишІэщтыгъэ, ащ игумэкІ итхыгъэхэми къахэщыщтыгъэ. Аукъодые е qo I ифы с «qe x е аша аша тыфы в е qo I ифы в е qo I ифи в е qo I романым писателэу Шумафэ герой шъхьа-Іэу зэрэхигъэхьагъэри. Ежь КІэращэм литературэм, тхэным, писателым ипшъэ--ыша емеІн уеІлемул естеІлыски мехалық щыбэмэ ягупчэ ар ригъэуцуагъ.

Лъэпкъым ихъишъэ, инэшанэхэр, лІэшІэгъумэ къахихыгъэ гумэкІ-гупшысэр, дукъыхиутыщтыгъэх. Ау, а романыр КІэрэщэ шІагъэу гуры Гуагъэу, Тембот ащ Тоф дишІэштыгъ. ИлъэсхэмкІэ къызщыхаутыгъэхэр зэтемыфапэрэми, а зы уахътэм итворческэ гупшысэ ээдыхэлъыгъэх «Шапсыгъэ пшъашъэмрэ» ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ романэу «Типшъашъэхэр» зыфи-Іорэмрэ. Зэу гу зыльыптэрэр Шумафэ зыгъэгумэкІэу, фызэхэмыфэу, зыпылъ литературэ Іофыгъуабэр ежь КІэращэм «Шапсыгъэ пшъашъэм» зэрэщызэшІуихыгъэр ары, нэужым къыкІэлъыкІогъэ произведениехэу «Хьаджрэт», «Шахьомрэ пшъэшъэ пагэмрэ», «Шыу эакъу» зыфиІохэрэм, нэмыкІхэу льэпкъ тарихъым къыхихыгъэхэми ар къагъэшъыпкъэжьыгъ. Ясюжет композицие гъэпсыкІэкІэ, къэгъэльэгъок Гэ амалхэмк Гэ мыхэм шык Гагъэ горэхэр яІэнхэкІи хъун, ащ фэдэ лъэныкъохэр критикхэм «Шыу закъоми» къыхагъэщыгъэх.

Ау, сэ сишІошІыкІэ, мэхьанэ зиІэр манхэу «Типшъашъэхэр», «Куко», пове- мыщ дэжьым нэмык І. Адыгэ литературнэ

наукэм зэдиштэу зэрэхигъэунэфыкІыгъэу, цІыф зыримыгъашІэу шыбгым исэу зэфа-«Шапсыгъэ пшъашъэм» къыщегъэжьагъэу мыщ фэдэ произведениехэм адыгэ литературэм гъэзэпІэ ин щыфашІыгъ, адыгэ лъэпкъым итыгъуаси, инепи зэпхыгъэхэу историческэ еплъыкІэ куу хэлъэу щыІакІэр къэгъэлъэгъогъэным литературэр фащагъ. Ащ имызакъоу, цІыфым ыгу ихъыкІырэ-ишІыкІырэ льэныкъохэм, иІэкІоцІ дунае, ипсихологие Анцокъорэ Гулэзрэ томот ещеце! КІэрэшэ Тембот алъы Іэсыгъ. Уна Іэ зытеудзэрэми ащыщ лирическэ къэІотакІэм инэшэнэ шІагъохэри мыщ тхакІом зэрэщигъэфедагъэхэри.

Джыри зы лъэныкъу. КъызхэкІырэри зы гупшысэкІэ къэІогъуае, лъэпкъым итарихъ, ихъишъэ пэблагъэхэу, фольклор лъапсэ яІэу зэрэщытхэр арынкІи хъун. Сыдэу хъуми, ижъкІэ къыщыублагъэу адыгэмэ ящыІэкІэ-псэукІагъэр, ягукІэегушІуагьохэр, яжьыкъащэ ахэм зэхыуагъашІэ, гурэзэгъэ-гушІуагъо горэ ахэбгъуатэу бэрэ узэлъаІыгъы. Джарын фае искусствэ шъыпкъэм инэшанэр.

Аущтэу КІэрэщэ Тембот ежь игумэкІгупшысэ къыплъигъэІэсын, зэхыуигъэшІэн зэрилъэкІырэ амал инэу ІэкІэлъэу сэ сшІошІырэр бзэр ары. Адыгабзэм фэгъэхьыгъэ гумэкІ-гупшысэу Тембот къыриІотыкІыгъэр макІэп. Ахэм мыри зэу ащыщ: «Ным исабый Іуилъхьэрэ бзэр цІыфымкІэ кІочІэшху. Ащ ыкІуачІэ зэпхыгъэр гущыІэр зыфэгъэзагъэу къикІырэ закъор арэп. Народым игъэшІэ гъогуи, ицІыф шІыкІи, игухэлъи, игупшыси, хэти ежь зыхэт зэманым ифэмэ-бжьыми, нэм къыкІэуцорэ исурэти — зэкІэ народым ыпсэ зыхэлъыр ным ыбзэ гущыІэмэ къадакІо, ащ епхыгъэу цІыфыгум хэпкІэ, цІыфыгъэ-дэхагъэу, шІуагъэу, блэнагъэу народым ылъытэрэр ыгу къыщык Іегьанэ. Ным ыбзэ фэдэу цІыфым ыгу нэсын кІуачІэ щыІэп».

Ежь КІэрэщэ Тембот лІэшІэгъухэм къакІоцІ лъэпкъым ипшысэхэм, итхыдэжъхэм, иорэдхэм ащипсыхьажьыгъэ адыгабзэу, ным ыбзэу итхылъхэр зэритхыгъэхэр уилъынтфэхэм къанигъэсэу, уипкъынэ-лынэ къыпкъыригъахьэу льачІэм нэсэу иІэрыльхь. Джары ащ «адыгабзэр арэп тхьамыкІэр, ар тхьамыкІ зы Іорэр ары нахь» зык Іи Іуа-

ЩыІэх тхылъхэр сыд фэдизрэ уяджаштэхэкІэ апэрэу къызэгопхыгъэу къыпщыхьоу, нэрмыльэгъу гъэшІэгъон горэ ренэу афыуиІэу, пытэу узэкІаубытэу . Ащ фэдэх КІэрэщэ Тембот адыгэмэ ятарихъ, ягушъхьэлэжьыгъэ къыхихыгъэ ипроизведениехэр.

Лъэхъанэу зыхэтыгъэм къыхихыгъэхэми, е тарихъым, ІорыІуатэмэ къапкъырыкІызэ ытхыгъэхэми, КІэрэщэ Тембот ипроизведениемэ зэкІэмэ шъхьаф-шъхьафэу уатегущыІэ пшІоигъу.

АпэрэмкІэ, хъугъэ-шІагъэхэу тхылъым Ау мы Іофым нэмыкІ лъэныкъуи иІ. къыщигъэлъагъохэрэм ягупчэ итыщт гупшысэ шъхьаІэхэр къызэшІэкІыгъэщт цІыфым икъыхэхын, икъэгъэлъэгъон ховнэ кІэн зэгъэуІугъэр къэгъэлъэгъогъэ- Т. КІэращэм екІолІэкІэ гъэнэфагъэ зэрэман ыІоуи ригъэжьэгъагъэп, новеллэ, рас- ным нэмыкІ шъолъыр, нэмыкІ художест- пигъохырэм гу лъымытэн плъэкІыщтэп. веннэ амалхэр ехьыл Іэгьэн зэрэфаер бэ- Критикы бэмэ зэрэхагь эунэфык Іыгь эу, мыщ дэжьым апэ ибгъэшъыщтыри бзылъфыгъэ, анахьэу пшъэшъэ ныбжьыкІэ насыпхэр арых. Ар Тембот ытхыгъэхэм зэкІ пІоми хъунэу, апхырыщыгъ. Нафсэт («Насыпым игъогу»), Гулэз («Шапсыгъэ пшъашъ»), Даус, Саид, Наташа («Типшъашъэхэр») Куко («Куко»), Зарэ («Хьаджрэт»), Сурэ («Шахъомрэ пшъэшъэ пагэмрэ»), Сарэт («Гур гъэпытэ»), джащ фэдэх зэкІэри. Мыхэр лъэпкъым идэхагъэ ынапэх, ащ иІушыгъэрэ идаушыеГлеГишк меха уд. хеталингш ет на не единити е гьогу, яцІыф насып КІэращэм игупшысэ игъогупабэхэр щызэолІэжьых. Пстэуми апэу ахэм ашъхьэ къырык Іощтыр шъхьафитныгъэм зэрэфэбанэхэрэм репхы тхакІом. Шъугу къэжъугъэкІыжь Нафсэт апэу тызэрэГукГэрэмрэ романым икГэух зэрэщытлъэгъурэмрэ. Гулэз шапсыгъэ кІалэхэр къыІэтынхэм, Анцокъо фыриІэ шІульэгъу насыпыр чІимынэным апае къинэу зэпичыгъэр. Суанд нэмы Іэмэ,

гъэм фэбанэ.

Джащ фэдэ лъэныкъу адыгэ лІыжъмэ яшэн-зекІуакІэхэр, ягупшысакІэ уубытыми. Хэта зымышІэхэрэр Къарбэч, ГъучІыпсэ, Къамболэт, Емсыкъо, Василь, нэмыкІхэри. Лъэпкъым лІэшІэгъумэ къапкъырихыгъэ нэшанэхэм, зекІокІэ-гъэпсыкІэхэм, лэжьэкІэ-псэукІэм, нэмыкІ лъэныкъуабэми язехьакІох. Ахэр иІэубытыпІэхэу, Т. КІэращэр ижъырэ адыгэм ищы-ІэкІэ-псэукІагъэм куоу хэгупшысэн, непэрэ щы ак Іэри ащ ригъэпшэн елъэк Іы.

Джыри зы куп мы ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэмэ азыфагу дэтхэу Т. КІэращэм ренэу хеушъхьафыкІы — ахэр бэнэныгъэм ренэу игупчэ ит кІэлакІэхэу Биболэт, ДэгъотлІыкъу, Анцокъу, Долэтчэрый, Батырбый, Къаймэт, Ерстэм. Мыхэм ащыщхэм психологическэ льапсэу художественнэ къэІотэным щыряІэр нахь мэхэнкІи хъун, ау тхакІом изэфэхьысыжь гупшысэ хэпчынхэ умыльэкІынхэу ахэр хэлъых. Бзылъфыгъэхэр лъэпкъым идэхэгъэ напэхэу, лІыжъхэр иакъылхэу, идаушхэу щытхэмэ, мыдрэхэр ипкъэух, ибэнэкІо пэрытых, иухъумакІох.

Аущтэу зэпкъырыхыгъэхэу татегущыІагъэми, зэхэубытагъэу ахэр пштэмэ, тхакІом иэстетическэ системэ, ихудожественнэ гупшысэ пытэу щызэпхыгъэх, лъэпкъым зэригъэуІугъэ гупшысэмкІэ, акъылымкІэ баих. Т. КІэращэр зэрыгъозэрэ духовнэ опытэу итхэн лъапсэхэр къызщежьэхэрэр ахэм аІэкІэль, а опытыр яІэпыІэгьоу, ар зыдаІыгьэу жъыми уасэ фашІы, щы Іэк Іак Іэри агъэпсы. Джары писателым къэІотэкІэ амалэу къыхихыхэрэм тарихъ льапсэ ренэу къафэзышІырэр, а къэІотэкІэ нэшанэм лъэпкъ тарихъри непэрэ гумэкІыри щызэрипхыхэу зыкІыщытыри.

КІэрэщэ Тембот художник иныгъ. Ау льэхьанэ къытэкІугъ «адыгэ литературэм лъапсэ фишІыгъ, адыгэ гъэзетыр зэхищагъ, апэрэ романыр ытхыгъ, апэрэ лауреатыгъ» тІоу къэтлъытэмэ идгъэкъоу. Ахэр зэкІэ тэрэзыгъэх. Ау пстэури политикэм етпхымэ, ащ зедгъэук Іыхьэу, анахь мэхьанэ зиІэм — итхылъхэм художественнэ гупшысэ инэу, эстетическэ еплъыкІэ куоу ахэльым икъоу тыльымы Іэсэу. Ащ имызакъоу, ытхыгъэхэм критическэ гущыІэкІэ уанэсы мыхъунэу, зэкІэри зы шэпхъэ зэжъу илъэу, екІолІапІэ зимыІэ закІэу плъытэн фаеу зыІохэри тхэтыгъэх. А уахътэри текІыгъ. КъызэрэтІуагъэу, Т. КІэращэм ехьылІагъэу атхыгъэри макІэп. Непэ Е. Шабановам, У. Пэнэшъум, М. Къуныжъым, К. ЩашІэм, нэмыкІхэми тшы кесты но при тишы жесты жене тышы. Анахь къахэщыгъэмэ ащыщ ХьакІэмыз Мирэ итхыгъэу «Художественный мир **Тембота Керашева»** зыфиІорэр. Темыр Кавказым ишІэныгъэлэжьхэм ащыщхэми ягупшысэ зэфэхьысыжь ар ренэу хэль.

-естения мехестисты, мехестаІшфоІИ льэшыгъэ фэдэу ежь ицІыфышъхьэ ыгъэинэу, зыхиІэтыкІэу, зигъэпагэу Тембот хэтыгъэп, цІыф къызэрыкІоу, иІэпыІэгъу фыщыкІэрэ пстэуми алъигъэІэсэу къыхьыгъ. Аущтэу зэрэщытыгъэр Пэрэныкъо М., Лъэустэн Ю., Еутых А., Кэстэнэ Д., нэмыкіхэми яжэлэкіэу е атхыгъэхэм ахэ тэу къаушыхьатыжьэу бэрэ тырихьылІагъ. Нахь ныбжык ГаГохэу литературэм зылъапэ хэзыщэягьэхэу ащ иІэпыІэгъу зылъыІэсыгъэри макІэп. УекІолІэн, гущы-Іэгъу-гупшысэгъу пшІын умылъэкІынэу, игъэсэпэтхыдэ е иушъый гущыІэ къыпфышъхьасынэу щытыгъэп. Ащ дакІоу итхыгъэхэм уатегущыІэныри, яшІуагъи, ящыкІагъи хэбгъэунэфыкІыныри иджэгъуагъэп.

КІэрэщэ Тембот итхыгъэхэмкІэ, ихудожественнэ гупшысэкІэ, иэстетическэ зэфэхьысыжьхэмкІэ лъэпкъым идуховнэ кІэныжъ зэригъэфагъэ, лІэшІэгъу зэфэшъхьафхэр зэрипхыгъ. ПсынэкІэчъ мычъэкъожьэу тапэкІэ къикІыщт пстэуми ар егъашІэм афэлэжьэщт.

МАМЫЙ Руслъан. Филологие шІэныгъэхэмкІэ доктор, Урысые Федерацием шІэныгъэхэмкІэ иІофышІэ гъэшІуагъ.

СССР-м и Къэралыгъо премие (Темыр КавказымкІэ) иапэрэ лауреатэу, АР-м инароднэ тхакІоу КІэрэщэ Тембот Мыхьамэт ыкъор къызыхъугъэр шышъхьэІум и 16-м илъэси 110-рэ мэхъу

МЭФЭКІ КЪЭГЪЭЛЪЭГЪОН

Къыбдэгущы**І**эрэ тхылъхэр

Ахэм лъэхъэнэ гъэнэфагъэр къащыгъэлъэгъуагъ, герой зэфэшъхьафыбэ ахэт ыкІи къащэгущыІэ, уахътэр зыфэдагъэр, лъэпкъым идунэететыкагъэр, цІыфы пэпчъ ихэшъоунэшъуагъэр кІэзыгъэ имыІзу къащытыгъ. Джары КІэрэщэ Тембот итхылъхэм уяджэныр зыкІэгупсэфыр, зыкІэгъэшІэгъоныр узыфащэу, уагъэраззу ипроизведениехэр гоІу, ІэшІу зышІыхэрэр.

Ау сыдми къэбар е хъугъэ-шІэгъэ къодыер ахэм ащызэ-кІэкІэщыгъэп, купкІ яІ — лъэпкъым ищыІэкІэ-псэукІэ зэдэштэныгъэ, зэкІэупкІэныгъэ хэлъэу зэрэлъыкІотагъэр къащиІотыкІыгъ. Джащ фэдэ зэфэхьысыжь гъэнэфагъэхэр уегъэшІы мы мафэхэм Лъэпкъ библиотекэм къыщызэІуа-хыгъэ мэфэкІ къэгъэлъэгъонэу КІэрэщэ Тембот къызыхъугъэр илъэси 110-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэм.

КІ́эрэщэ Тембот. Хэт щыщыгьа, сыд игъэпсыкІэгъэшІыкІагьа, сыдэуштэу еджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъогум, творческэ мурадым къафэущыгъа ыкІи афэкІуагъа?

Сыдэущтэу игупшысэ ыпшагьа? Сыда итхыгьэ-хэмкІэ къыІуагьэр, сыд фэдэ акъыл-амалкІэ ахэр ушъагьэха, сыд фэдабза тхакІом Іульыр, сыд фэдэ художественнэ къэтыкІэ амалха ыгьэфедэхэрэр? Бэ, бэ шъхьэм упчІэу къырагьа-хьэрэр. Сыда КІэрэщэ Тембот анахь къыдэхъугъэр е сыда анахь фэмыгъэхъугъэри пІон плъэкІыщт, сыд фэдэ гушъхьэбайныгъа илъэпкъ къыфыщинагъэр?

Мыщ фэдиз упчІэ-гупшы-сэм джэуап язытых КІэращэм ипроизведение шІагъохэр ыкІи ахэмкІэ научнэ статьяхэу, тхылъхэу зэлъашІэрэ гьэсагъэхэу, шІэныгъэлэжьхэу Е. Шабановам, Д. Кэстанэм, Л. Бэчыжъым, Хь. КІуаем, У. Пэнэшъум, М. ХьакІэмызэм, ахэм анэмыкІыбэми атхыгъэхэр.

Къэгъэлъэгъоным джащ фэдэ тхыгъэ инхэм чІыпіэ щаубыты. Гъэзет ыкіи журнал зэфэшъхьафхэм къарыхьэгъэ статьяхэу тхакіом ехьыліагъэхэр, Кіэращэм итворчествэкіэ мэхьанэ зиіэ документунашъохэр, литературоведхэм, критикхэм, итворческэ іофшіэгъухэм ащыщхэм къыфаюгъэ гущыіэхэр, фатхыгъэхэр ыкіи ежь Тембот илъэс 60-м адыгэ литературэм щилэжьыгъэ гупшысэр — итхылъхэр къыщагъэлъагъох.

Тхылъ кІышъо зэмышъогъухэу сурэт-тхыпхъэ зэфэшъхьафхэмкІэ гъэкІэрэкІагъэхэм, ахэм яджагъэу, ащыгъуазэу, хэшІыкІ дэгъу афызиІэу, тхэкІошхоу Тембот итворчествэ зикІасэу, зышІогъэшІэгъон пэпчъ охътэ гъэнэфагъэм ежь ышъхьэкІи гукъэкІыжь гъэшІэгъонхэм а произведениехэм къаГуатэрэм ельытыгъэу хащэ. Зэрэадыгэр зыдэзыш Іэжьэу, а лъэныкъомкІэ зыхэзымыгъэкІуакІэрэ пэпчъкІэ Тембот ипроизведениехэр мыкІодыжьыщт байныгъэх акъыли, шІэныгъи, амали, къулайи, цІыфыгъэ хабзи, гъэпсыкІэ-шІыкІи — зэкІэ адыгэ льэпкьым епхыгьэр ахэм

ахэгощагъ, ащыгъэунэфыгъ. АР-м и Лъэпкъ библиотекэ краеведениемкІэ иотдел чаныгъэ-хъупхъагъэ хэлъэу адыгэм, льэпкьым къырыкІуагъэм гъунэ щылъафы ыкІи сыдигъуи янэпльэгъу итэу, ренэу игъом мыщ фэдэ мэфэкІ къэгъэлъэгъонхэр зэрэщызэхащэхэрэр дэгъугъэу афэмылъэгъун плъэкІырэп.

Мыгу Сарэ зипэщэ отделым иІофышІэ ныбжьыкІэхэу Айтэчыкъо Рузанэрэ ХьакІэмыз Саныятрэ ягуапэу мэфэкІ къэгъэлъэгъонэу «ИгъашІэ дахэ, ишІагъэ ины» зыфиІоу КІэрэщэ Тембот къызыхъугъэр илъэси 110-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэр агъэхьазырыгъ. Тхылъеджэхэми а пстэумэ рэзэныгъэ ахагъуатэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Анахь произведение цІэрыІоу, тихэгъэгу щызэльашІэу, писателым щытхьу ин къыфэзыхынгъэр «Насыпым игьогу» зыфиІорэр ары. КІэу къэхъурэмрэ зэманыжым инэшэнэжъхэу кІодыжьхэрэмрэ романым щызэпэуцух, класс бэнэныгъэшхоу къуаджэм дэльыгъэр, ащ щызэутэкІырэ цІыфхэм яобразхэр гъэшІэгьонэу романым къыщигъэлъэгъуагъэх. «Насыпым игьогу» льэныкъуабэ къызщызэІухыгъэ роман, льэпкым ищыІакІэ куоу, ІупкІэу, зытетым тетэу, шъыпкъагъэ хэлъэу, социалистическэ реализмэм тетэу кытыгъ.

КІэрэщэ Тембот ироманэу «Насыпым игъогу» щыщ пычыгъохэр

«— Джары ДэгьотлІыкьоу тэ коммунистэу тиІэр! — ыІуагь Хьаджырэт, кІалэу къихьагъэм джэгьогьоу фыхэцэкъыкІэу.

джэгъогъоу фыхэцэкъык — Коммунист п Гуагъа? — ы Гуи, Биболэт ыгу къыпхъотагъ.

— Хэтхэгъэ-хэмытхагъэр тшІэрэп, ау Тхьи, адыгагъи зымышІэжьэу тичылэ дэсмэ ащыщ...

КІэлэ дэд, ыпкъ ыпІэ имыуцуагъэу, чы цІынэ лантІэм фэд. Ары шъхьакІэ изекІуакІэ лІы пытэ зекІуакІ, гу пытэ зэрэкІоцІыльыр узэреплъэу ошІэ. Нэбзыцы шІуцІэ кІыхьэмэ къахэплъэу ынэхэр, чыжьэу шъхьапырыплъэу, маплъэх; ыгу зэтыгъэу ежь ылъэгъурэ гупшысэ горэм лъэплъэ фэдэх. Ынэпцэ Іужъухэр ябгэу зэдысэу, пстэуми лІыгъэкІэ апэнэкьокьонэу ыгу щытынышьор тет».

«— Комсомол ячейкэмрэ сельсоветымрэ прези-

диумым хэсыпхъэу алъэгъугъэхэм къуаджэм дэс мэкъумэщышІэхэм анахьыжъэу Устанэкъо Къарбэч, бзыльфыгъэ активисткэу, общественнэ Іофхэм чанэу ахэлажьэу Амдэхъан, батракыштыгъэу, Бэхьукъомэ ячырагъэу Иван Сусловыр ащыщых, — къыІуагъ ДэгъотлІыкъо. Мыхэмэ ацІэ ДэгъотлІыкъо къызыреІом, бэрэ зэпымыоу цІыф жъугъэхэр Іэгу афытеуагъ.

ПрезидиумымкІэ тхьамэтагъор зэрихьанэу ДэгьотлІыкъо Амдэхьан ыпшъэ рилъхьагъ. Зэ-ІукІэр зэрэригъэжьэн фэе шІыкІэри гуригъэІуагъ. Амдэхьан укІытэмрэ фэмыгъэцэкІэнымрэ ащыщтэу зыкъиІэтыгъ...

«— А сикІасэх, шъуибыракъхэм дышъэпсыр къячъэхышъ, шъуидунае тыгъэ нурэм зэлъегъэнэфы, щыІэкІэ нэфым шъуфэбанэу, щыІэкІэжъ мэзахэм щамбул ешъудзыгъ. ШъуимурадышІу Тхьэм къыжъудегъэхъу. Сэ жъы сыхъугъ, шъо шъуныбжыкІэу а дунэе шІагъом шъукъыхэхьажыгъэшъ, сышъуфэгушІо, нахыышІоу щыІэмкІэ сышъуфэхьохъу.

Ныом зэпигъэуи, тІэкІурэ ынэпс кІилъэкІыкІэу щыти, ІаутІэ къышІи къыІожьыгъ:

— Дэхэ Іаджи къасІо сшІоигьоу сыгу къыридзэгъагъ, ау ащ ехъу къэсІошъущтэп, емыкІу къысфэшъумышІ, — ыІуи къежьэжьыгъ.

Ныор трибунэм къехыжьэу къэтІысыжымфэкІэ Іэгу теор нысэтепхъэ бэгъуагъэу тырапхъэнкІагъ. КъекІолІэгъэ пстэуми ар агу къипсэлъыкІыгъ».

TxaкIом итворчествэ къыраІуалІэхэрэр

«КІэрэщэ Тембот гъэшІэ гъогушхо къыкІугьэми, джыри ыкІуачІз из, пытэ, италант псынэкІэчъ мыухыжь. Ар зэрэписатель иным изакъоп, общественнэ ІофышІэшху, культурэм ехьылІэгъэ ІофыгъуакІэхэм ишъыпкъэу ахэлажьэ. Тембот КПСС-м и Адыгэ хэку комитет ичлен, хэку Советым идепутат. Общественнэ Іоф инхэм иІахь ахишІыхьаныр иныбжьыкІэгъум къыщегъэжьагъэу шэны зэрэфэхьугъагъэм тет джы къызнэсыгъэм»

(<u>Лъэустэн Юсыф.</u> «ЩыІэкІакІэм иусэкІошху).

«КІэрэщэ Тембот итворчествэ анахь мэхьанэшхо щызиІэр цІыфы-гьэр ары. Ар ахэольагьо зэкІэ иновеллэхэм. Жанрэ цІыкІухэр ащ адыгэ прозэм пытэу къыхигьэуцуагьэх. Т. КІэращэм итворчествэкІэ анахь гьэшІэгьонэу иІэхэр новеллэхэр арынкІи мэхьу. Ильэс къинхэм адыгэхэм гьогоу къакІугьэр революционнэ льэхьаным епхыгьэу а жанрэ

цІыкІухэмкІэ писателым къыгъэлъэгъон ылъэкІыгъ».

(К. ЩашІэ. «Адыгэ новеллэр»).

«КІэрэщэ Тембот — цІыф гьэшІэгьон дэд. Народым ыкъо шъыпкъ, ащ игупшысэхэри, имурадхэри зыфэлажьэхэрэр и Родин ары. Ныблжэгъу бэдэдэ зэриІэм къеушыхьаты ар цІыфхэм зэрящыкІагъэр, лъэшэу зэрагьэльапІэрэр». (А. КІышъэкъу. 1972-рэ илъэс).

«ГущыІэм фэІэпэІасэр машІор зыІыгым фэдэ хьазыр. Ащ итворчествэ мэшІошІыгьэ шъыпкъ: зэчыир нахь ин къэс, ыІыгым инэфыпс нахь чыжьэу едзы. Сыд фэдэрэ жьыбгъи, оси, уайи, а мэшІобзый лъэшыр агъэкІосэн алъэкІыщтэп». (КІышъэкъо Алим).

ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ ପ୍ରକ୍ତ

СССР-м и Къэралыгъо премие (Темыр КавказымкІэ) иапэрэ лауреатэу, АР-м инароднэ тхакІоу КІэрэщэ Тембот Мыхьамэт ыкъор къызыхъугъэр шышъхьэІум и 16-м илъэси 110-рэ мэхъу

Иновеллэхэр зэбгъэпшэн щымыІэ ІофшІагъэх

КІэрэщэ Тембот анахьэу тхыльеджэхэм зэрашІэрэр иновеллэхэр арых. 1951-рэ ильэсым шегьэжьагьэу ахэр къыхеутых: «Шапсыгьэ пшьашь», «Хьаджрэт», «Шахьомрэ пшьэшьэ пагэмрэ», «Умыуцумэ къиуцукІ уІукІэн», «ЛІыгьэ гьэунэф» зыфиІохэрэр. Ахэм аужыІоу 1968-рэ ильэсым шегьэжьагьэу джыри етхых: «Абдзэхэ шэкІожьыр», «Бысым кІалэр», «Пшьашьэм игущыІ», «Аужырэ шхончогьур». Тхыль шъхьафэу мыхэри 1969-рэ ильэсым къйдэкІыгьэх.

Адыгэ лъэпкъым къырыкІуагъэм, социальнэ банэу зыхэтыгъэм, игугъэ-гупшысэхэм, цІыф зэхэтыкІэ-шэпхъэ ыкІи нэшэнэ шІагьохэу народым лІэшІэгьухэм къапхырихыгъэхэм новеллэхэр яхьылІагьэх. Герой шъхьаІэу новеллэхэм ахэтхэр лэжьэкТо тхьамыкІэхэм къахэкІыгьэ иІыфхэр ары. Ахэм апыщытых гъэпщылІакІохэр, пщы-оркъхэр. Мы класс зэпыщытитІумэ лэжьакІохэмрэ пщы-оркъхэмрэ язэфыщытык Гагьэр образ гьэшІэгьонхэмкІэ тхакІом къегьэлъагъо.

«— Урыс хэгьэгур хэгьэгушху, — къыригъэжьэжьыгъ Мыхьамэт игущыІэ. — Шыоу мазэкІэ ткІугъэр урыс хэгъэгум ызыныкъу ныІэп. Урысхэр цІыф шІагьох, лэжьакІох, ІэшІэгьэшхо ахэль, бзэджагьэрэ тесыягьэрэ агу илъэп. ХьакІэкІи шІух. ЦІыф мамырых. Сэ, шъо шъузэрэщыгъуазэу, хэгъэгубэ къэскІухьагь, ау ІэшІагьэу, псэуальэу ащ щыслъэгъугъэм фэдэ тыди щыслъэгъугъэп. Урысыр, уеплъынкІэ мамыр цІыфэу, Іашэ зэрихьаным темыгъэпсыхьэгъашъоу къыпщыхъущт. Ау заом хэщагъэу зыхъурэм, узтемыкІожьынэу, къызэкІэмыкІожьын лІыгъэшхо хэлъ».

(КІэрэщэ Т. «Шапсыгъэ пшъашъ»)

«Ащ фэдагъ Къаймэт — пэгагъэ хэмылъэу, цІыф къызэрыкІоу, укІытэр къытекІоу, шъорышІыгъэ гори хэмылъэгъонэу, ау фэмыфыгъэ гори ежь къыхэмыфэнымкІэ зыфэсакъыжьэу, -мехфыІр, уелгех охшельфыІр кlэ гулъытэ инрэ гушъэбэгъэшхорэ иІэу, ау ыгу илъым нэсыгъуаеу, зэхэшІыкІыгъуаеу нэгъоджашъо теоу; щыІэныгъэм ыгу нэфынэу фаблэу, ІофшІэным фэгушІоу, ау ащ дыкІыгъоу, етІани нэшхъэй зэпытэу, зэтебгъэуцожьын умылъэкІынэу зыгорэм игъашІэ зэхикъутагъэ фэдэу, гукІзе шъэф горэм ыгу пигъукІэу щытыгъ.

МэкІэ-макІзу ар пэрытныгъэм ежь пылъзу щымытыгъахэми, отэрым анахь щыпэрыгэу хьугъэ». (КІэрэщэ Т. «Хьаджерэт»)

«Василь лІыгъэ тІэкІоу иІэр зэкІэ ІэкІэкІодэжьыгъ. Ыгу кІодыгъапэу, зэуи арымырыхэу зилъытэжьэу, ныбжьырэ щыІэныгъэми, ныбжьырэ щымыІэ-

КІэрэщэ Тембот анахьэу ныгъэми ямэзэхэ чьы І Іуплъасыльеджэхэм зэраш Іэрэр иноллэхэр арых. 1951-рэ ильэсым гьэу, ынэ дыйгъэхэр укъыгъэу пльэу щытыгь. Изэкъо дэдэу мы дунэешхом къытенагъэу, амалыншыхьужьыгъ.

Джащ дэжьым ащ цІыф макьэ къызэхихыгъ: Къаймэт орэдыр къыхидзагъ».

(КІэрэщэ Т. «Хьаджрэт»).

«ЛІым гъашІэр къызфыратырэр, пыим ебэнызэ, лъапІэу ытыныр ары. Сыдигъоми, зэ тылІэжьыщт ныІэп. СэркІэ лІэныгъэри нахь дах. ИщыкІагъэ зыхъурэм, хъаджрэтэу сыхэхьажьыпэнри къэсэштэ — шъхьаихыгъэу бзэджашІэмэ сапэуцуни, сыгу атезгъэпщэхэн. Ащ фэдэ бэнэн зафэм ппсэ фэбгъэтІыльыми гуегъоу хъунэп».

(КІэрэщэ Т. «Шахьомрэ пивэшьэ пагэмрэ».).

«КІэкІо Іупхъом ыкІыбкІэ ерагьэу зэхэпхэу цІыфы хьэпщэ макъэрэ пхъэ зэпыкІ макъэрэ къэІугъ. Ар къекІуашъэ фэдэу Сурэ къышІошІи, ыгу чъыІэмылы хьугъэу зэтедыкъагъ.

Арэу щтэм ыгъэкъыгъэу Сурэ жьы къымыщэжьэу кІэдэІукІэу бэрэ щысыгъ».

«КІакІом адырабгъукІэ Лаукъан зэрэщыпІэжъажъэрэм кіэдэіукіэу, Сурэ цыхьэ ымышіэу зы заулэрэ щысыгъ, етІанэ мэкіэмэкІэжъыеу, ицыхьэ темылъыхэ фэдэу зитІэкІы фежьагъ.

Ищыгъын цынэхэр къутамэхэм аридзэкіы пэтызэри Сурэ охътэ-уахътэкіэ къызэтеуцоти чіыпіэм щыдыкъыщтыгъэ, ижь ытыгъужьэу кіакіом адрабгъу щыхъурэ-щышіэрэм кіэдэіукіэу уцущтыгъэ. Ау Лаукъан, шъыпкъэ дэдэмкіи, хьилэгъэ-бзэджагъэ гори къыфызэхилъхъаным пымылъыхэ фэдагъ: кіэкіо Іупхъом ыкіыбкіэ зи гуцаф зэрэпшіын макъэ къијукіыщтыгъэп».

(КІэрэщэ Т. «Шахьомрэ пшъэшъэ пагэмрэ».)

« — Къызбэч, узэраІуатэрэм уфэдэмэ, уиІэпыІэгъу сищыкІагъ. Ау осэІо: мыщ лІыгъэ шъыпкъэ ищыкІагъэу хъущт, цІыфым уІэпыІэным пае щынагъом укъыщызэкІэмыкІожынэу пытагъи къыпкъокІын фаеу хъущт.

— ЛІыгъэ лыягъэрэ пытэгъэ дэдэрэ скъолъэу сэ зыдэсшІэжьырэп, — ритыгъ ащ Къызбэч джэуап зигъэцІыкІоу, ау цІыфы къылъфыгъэ зифэшъуашэр иІэпыІэгъу къыщыкІэрэ цІыфым ишІуагъэ римыгъэкІзу блэкІынэп. Сэри сишІуагъэ окІынэу щытмэ, слъэкІыщтымкІз сыхьазыр.

— Ащыгъум, псынкІзу уиш уанэ къытелъхьи, сауж къихь. Уахьтэу къыпфэнэжьыгъэр макІэ...

... Пасэм адыгэлІымэ зэряхэбзагъэу, Къызбэч зыдакІохэрэми, Іофэу зыфакІохэрэми кІзупчІзнэу къыригъэкІугъэп. Зи ымыІоу шыу нэгъуаджэм ыуж итэу, гукъэкІ зэмлІзужыгъохэр ышъхьэ щызэблэзэрэхэу кІощтыгъэ».

(КІэрэщэ Т. «ЛІыгъэ гъэунэф»).

ТхакІом итворчествэ къыраІуалІэхэрэр 🧩

«Адыгэмэ «гур мыпльэмэ — нэр пльэрэп» аІо, КІэрэщэ Тембот ыни, ыгуи чанэу мапльэх, итхэкІо гъунджэ ини цІыкІуи зэкІэ къыредзэх. Ащ ишІуагъэкІэ щыІэныгъэр къэзгъэкІэрэкІэнэу игъоу анахь ылъытэхэрэр ыпсыхьан елъэкІых».

(Жэнэ Къ. «ТищыІакІэ иусэкІошху»).

КІэрэщэ Темботрэ абхъаз тхакІоу Баграт Шинкубэрэ азыфагу ныбджэгъуныгъэ ин илъыгъ, зэфатхэщтыгъэх.

«Хьарамыгъэнчъэу, къыбдэхъугъэм пае сыпфэгушІо. РоманыкІзу птхыгъэм образзу хэтхэм тхылъеджэхэр амыгъэгумэкІын альэкІырэп, ахэр агу къинэжьыштых, аужыпкъэм, зэрэсшІошІырэмкІэ, арын фае анахь мэхьанэ зиІэри. ТапэкІи творческэ гъэхъагъэхэр пшІынхэу, насыпыр къыобэкІынэу, псауныгъэ уиІэнэу ыкІи гушІуагъо нэмыкІ уищыІэныгъэ къыхэмыфэнэу сыфай.

Пшым фэдэу шІу уильэгьоу Б. Шинкуба». (Б. Шинкуба, щылэ маз, 1978-рэ ильэс).

«Адыгэ льэпкъым итхэк loшхоу К lэрэщэ Тембот синэ locэ къодыягьэп, полиграфобъединением сырипащэ зэхьум, загьорэ садэжь къыч lахьэштыгь, Хъунэго Чатибэрэ сэрырэ тызэгъусэу мазэм зэ-т lo иунэ тихьэштыгь. Фэдэ умыгьотынэу Тембот хьак lэмэ апэгуш lуатэштыгь. Ар сэ сшъхьэк lэ пчъагъэрэ сыушэтыгъэ. Уигъэук lытэжьэу, дахэу къыбдек loк lыштыгь.

... Пачъыхьэм пэбгъохыми хъунэу Іэнэ пшъхьапэ Зузэ къышІыщтыгь, ыупщэрыхьырэр зэкІэ уемышхэкІэу ІэшІущтыгь.

Тиадыгэ прозэ льапсэ фэзышІыгьэ тхэкІошхом ынаІэ кьызэрэттетыр, тызэрихьакІэрэр, кьызэрэтфэчэфыр зыфэзгьэдэштыр сымышІзу сыгу кьигушІукІыщтыгь. Тембот дэжь сыщыІагьэу сиунэ сызекІолІэжьыкІэ, итхыльхэр кьасштэти, икІэрыкІзу «Шыу закьоми», «Шапсыгьэ пшьашьэми», нэмыкІхэми сарыкІожьыщтыгь, итхыгьэмэ атехыгьэ спектаклэхэр сынэгу къыкІэзгьэуцожьыштыгьэх.

Тембот фэдэ тхэкІошхор дунаим ехыжьыкІэ пщыгъупшэнэу щытэп, ащ фэгъэхьыгъэ шІэжьыр, тыгухэр ины ышІэу, тышэІэфэ тиІэщт.

Бэджэнэ Мурат.

Тембот тырисабый

КІэрэщэ Тембот. Мы гущыІитІур ным ышьо тыхэльызи зэхэтхын фае, сыда пІомэ

тыкъэзылъфыгъэхэм Тембот иакъыл, идунэелъэгъук Із зэхаш Ізэз ягъаш Із къахьыгъ. Тэри тышэ Ізфэ Тембот тигъусэщт.

КІэрэщэ Тембот зытІокІэ, адыгэр изэрэщыт шъып-къэкІэ тэльэгъу; итепльэ сурэткІи, ыгу-ыпсэ икъекІокІи, уахътэмрэ хьоумрэ — лІэуж минхэр зыгъэкІо-сагъэхэм зэрапхырыкІыгъэри. Анахьэу тлъэгъурэр: адыгэр зытет дунаир, зыщыпсэурэ чІыгур, ахэми апшъэжьэу — ЦІыфыр зэригъэльэпІагъэхэр, ежь идунайми, ежь хэку кІасэми къызрагъэшІожьыгъэр, лъэпкъ ямышІыкІэу зэралэжьыгъэр ары.

Ащ уегупшысэ зыхъукІэ, тхьамыкІагьомэ льэгукІэтын тызкІашІырэр гурыІо-

Дахэр арэп бэгъашІэр, дэхагъэр ары нахь. Усэпыжьыгъэ дахэхэр дэхагъэм ичІыгъэшІух.

Тхьэм къыгъэшІыгъэ адыгэр, зибзаджэ текІожьи, зишІу хъопсагьоу зэманмэ къащызгъэлъэгъуагъэр, къэгъэшІакІом ыпашъхьэ зыщымыукІытыхьажьэу иуцон зылъэкІыгъэр — джары КІэрэщэ Тембот зылъыхъущтыгъэр. Къыгъотыгъ ыкІи.

Къуекъо Налбый.

КІэрэщэ Тембот насыпышІуагьэу пльытэмэ, ар къэзыгьэшъыпкъэжьырэ льапсэри гъусэ фэпшІын фае. Сэ сызэрегупшысэрэмкІэ, тхакІор нахь насыпышІо зышІырэр ытхыгьэмэ тамэ къызагуакІэкІэ, тхэнымкІэ гухэльэу иІэр къызыдэхъукІэ ары. Адыгэ цІыф льэпкъыр щэІэфэ КІэрэщэ Тембот ыцІэ щыгъупшэщтэп.

ЗигъашІэ пцэжъыеешэным езыпхырэ тхакІохэм янахьыбэмэ къафэмыубытырэ пцэжьые ин дэдэр КІэращэм ыІэ къихьагь. Эрнест Хеменгуэй и «Лыжъымрэ хымрэ» Нобель ипремие къылэжьыгъэмэ, ти КІэрэщэ Тембот, пІопэн хъумэ, адыгэхэмкІэ гъэшІэрэ щысэтехыпІ у тиЇ, адыг эбзэ литературабз у ыгъэфедагъэм изакъоми, ытхыгъэмэ мэхьанэу акІоцІыльым джыри уанэмысыгозэ. Пцэжьые иныр къэзыубытыгъэ лІыжьыри насыпышІу, тхыкъупшъхьэ нахь нэпкъым къынимыгъэсыгъэми. ЗэкІэри щыгъозагъэба ащ фэльэкІыгьэм, къыдэхъугъэм. Чэщ-мэфэ пчъагъэрэ хым тетэу ар пцэжъыер ІэкІэмыкІыжьыным зэрэфэбэнагьэр, тыгьэм ыжьагьэу, ыІупэ гъупагьэу, кІуачІэ ымыгьотыжьэу – а зэкІэри тхакІор зыдэлэжьэрэ произведением къинэу тырилъагьорэр, гупшысэ зэблэщыгъзу ышІыхэрэр, ичэщ мычъыехэр, ытхырэм купкІ эу хилъхьэрэр; мыщ дэжьым КІэрэщэ Тембот и «Шыу закъу» пцэжьые ин дэдэу хым къыІэкІихырэр. Ащ къебэных нэмык пцэжъые мыцакохэр, шІуашхыжьыныр яхьисапэу, гуІэнчьэу, гугьэІэнэкІэу тхакІом ипэгагь — а пцэжьые дыджхэу къенэкъокъухэрэр, лъэбэкъукІэхэр езымыгъэдзыхэрэр. ТхакІо пэпчь ар къыщышІыни ыльэкІыщт, ау ар КІэрэщэ Тембот епэсыгьэп. КІэращэр тхэкІошху, акъылышІу, шъхьахынагъэр зыфэдэр ышІэрэп, къызэрыкІоу, адыгагьэр къебэкІэу и Залэкьо Ерстэм фэдэу онэгум пытэу ис...

КІэрэщэ Тембот насыпышІуагьэмэ, тэри, адыгэ льэпкьым къыхиубытэхэрэмкІэ, тынасыпышІо дэд ащ фэдэ цІыф къызэрэтхэкІыгьэмкІэ, тильагьо къызэригьэнэфыгьэмкІэ, тыгьэу непэ къызнэсыгьэми къызэрэтфепсырэмкІэ.

Дэрбэ Тимур.

СССР-м и Къэралыгъо премие (Темыр КавказымкІэ) иапэрэ лауреатэу, АР-м инароднэ тхакІоу КІэрэщэ Тембот Мыхьамэт ыкъор къызыхъугъэр шышъхьэІум и 16-м илъэси 110-рэ мэхъу

Ащымыгъупшэжьын саугъэт зыфигъэуцужьыгъ

дэхэшхом игугъу бэрэ къэсшІыжьыгъ. Ащ хэтыгъэ хьакІэщым цІыфыбэ щызэрэугъоищтыгъ. Нахьыбэр тикъоджагъэхэми, хымэ къуаджэхэри къырихьылІэщтыгъэх. Къэбарыжъэу дунаим тетыр зэкІэ щызэрахьылІэжьыщтыгь. Пшыси, ІорыІуати, тхыди хэнагъэрэ кІэзыгъэрэ афашІыщтыгъэп. Загъорэ щызэнэкъокъухэми, нахьыбэрэмкІэ зэдаштэщтыгъэ ІотэкІо, орэды-Іо-гъыбзэІо Іазэхэм. Адыгэ жэрыІо творчествэм зэпымыоу тхылъыр зэІэпытхызэ сшынахьыжь Аслъанбыйрэ сэрырэ, тыфыримыкъу зыхъукІэ тигъунэгъу кІалэхэри къыддеІэхэзэ тыкъырагъаджэщтыгъ. КІымехажыІл дехеахыІх шер ефем агузэгу титэу адэдгъакІощтыгъ. Сэ сызэгоутэу сежэщтыгъ ГъукІэлІ Мосэ хьакІэщым къехьэфэкІэ, зэрихабзэу, зэкІэмэ ауж къихьажьыщтыгъ Хьатрэхъукъор. Ятэ ыцІэкІэ еджэщтыгъэх. ЫгужъуакІэ дэІэбэжьыти, КІэрэщэ Тембот и «Шапсыгъэ пшъашъэ» къыдихыщтыгъ. Ыгузэгу къызэгуихыти къыгъэжъынчэу къеджэщтыгъ:

«Чэщ-зымафэрэ кІуагъэкІи пкІантІэ къемыхэу, шхоІум егъоу...» — адыгэ шым къызэрэпытхыхьэрэр КІэращэр сыгу итІысхьагъзу, семызэщзу седэІуштыгъ. СыкІалэми, гу лъыстэщтыгъ жэрыІо творчествэу жъыхэм тыкъызэрагъаджэрэм зэнк Габзэу Тембот игущы Гэхэр зэрэхэуцощтыгъэхэм. Нахь сыкъызэчъэпхъыІом тхэкІошхом ытхыгъэхэм зэкІэми сяджагъ. ЕгъашІэм сщымыгъупшэжьынхэу ахэт чІыпІэхэр сыгу итІысхьагъэх. Пшъэшъэ пагэмрэ шахъомрэ чэщыр мэзым зэрэщырахырэ шІыкІэр умыгъэшІэгъон плъэкІыштэп. Адыгэ лІы шъыпкъэу шахъор бзылъфыгъэм къыдекІокІы.

Кобл Якъубэ слъэгъу къэс сынэгу къыкІэуцощтыгъ абдзэхэ отшы потработ потрабо -меІлиІш естытшыхтичесысти кІэ, ышъхьэ ыпэ итэу зэрэкІощтыгъэм, къушъхьэбгыхэм адэкІуаезэ есэгъэ шакІом бэнэкІо цІэрыІоу Кобл Якъубэ эзгъадэщтыгъ

«— Е, ДэгъотлІыкъу! Упсэ хэсыутын, бандюга, — ыІуи, кІэрахьор зыбгъэ риубыти къыубытыгъэр, е Хьэлахъоу зэІукІэшхом агъэкІуагъэр къызэрэгущыІэрэ шІыкІэр, «товарищ рабоча, ваша-наша завод хороша...» — адыгэ лІыжъым игъэпсыкІэ, иІушыгъэ цІыф купыр зэригъэдаІорэр.

«Шапсыгъэ пшъашъэр» лъэш дэд, гущыІэ пэпчъ гум итІысхьэу зэхэлъ, адыгэ хъишъэм къыхифызыкІи, «шъуедж, адыгэхэр, шъуедж, мыадыгэхэри, силъэпкъ ихъишъэ мыр щыщ. Зыщышъумыгъэгъупш», ыІуи къытлъэхинагъ. Сщымыгъупшэрэ чІыпІабэ хэт тхыльым, икъу фэдизкІэ ады-

Сятэжъ аригъэшІыгъэгъэ унэ гэшыр тхэкІошхом къытхыгъ. Арабышым тес пщышхор Гулэз къызыреутэхым, адыгэшымкІэ бгъэфаоу еуи, лІыжъэу шыр зыгъэсагъэм фэмыщыІэу къыжэдэкІыгъ:

«— Аферым! Опрокинул хваленного арабистана», — дунаир фэхъужьыгъэп адыгэшым иамалхэр арабышым нахь лъэшэу къызычІэкІым. (УрысыбзэкІэ езгъэджэгъэ цІыфхэм къа Гозэ а гущы Гэхэм сясагъэшъ, ащ тетэу къэсэтхыжьы).

ГущыІэ пэпчъ къыпысІухьан КІэрэщэ Тембот итхыгъэхэмкІэ сэшІэ, сщымыгъупшэнхэу сыгу итІысхьагъэх, лъэшых, адыгэ къэІуакІэм илъых, яІэзэжьыгъуай, къызэрыкІох, псынкІэх, гугъатхъэх. Хэпхын е хэплъхьан ищыкІэгъэжьэп. Тхылъ псаухэр ищык Гагъэх зэлъаш Гэрэ тхэкІошхом укъытегущыІэнкІэ, гъэзетым игъэфэгъуай. Къэбзэ-лъабзэх итхыгъэхэр, ежь фэдэх. ЛІы къэбзэшхощтыгъ Тембот, еджэгъэшхуагъ, адыгэхэм зэраГоу, дакъэм нигъэсыгъагъ. МэшІокумкІэ Москва кІожьызэ, иадыгэ паІо къышъхьащызи гъогум къытефагъ, къипкІи, паІор зышъхьаригъэтІысхьажьи, мэшІокоу ежьэжьыгъакІэм чъэшхокІэ кІэхьажи итІысхьажьыгъ.

Хьаткъо Ахьмэд, Кэстэнэ Дмитрий, КІэрэщэ Тембот Гьобэкъуае шТу алъэгъущтыгъ, якІопІагъ. Хьаткъомрэ Кэстанэмрэ дэсыгъэх, КІэращэм ынаГэ атетыщтыгъ. Темботрэ Цыгъорэ Пщыщэ идэхагъэ ыумэхъыгъэхэу шъхьащытыгъэх:

— Цыгъу, Пщыщэ усэ тефэба, сыд къепІолІэщт?

- Тефэ шъыпкъ, Тембот. А чІыпІэ дэдэм Пщыщэ ехьылІэгъэ усэ дахэр Цыгъо къыпчъыгъ.

АкІуачІэ хахъомэ, щыІэныгьэм ыпсыхьажьыхэзэ, КІэрэщэ Тембот ытхыгъэхэр классикэ шапхъэм иуцуагъэх. Сыдрэ къэрал пхьыгъэхэу, сыд фэдэрэ бзэкІи зэудзэкІыжьыгъэхэми, уатемыук Іытыхьанхэу аныбжь икъугъ. Уахътэр арыти зэкІэми яшыхьатыр, ащ къыушыхьатыгъ. Уащымыщтыхьажьынэу зыпкъ иуцуагъэх. Сыд фэдэрэ къэрал пхьыхэу, хэти имэкlай теогъэуцуагъэхэми, ифэшъуашэу тезэгъэщтых.

Стхы сшІоигьоу сыгу ильыр бэми, КІэращэм иновеллэхэм, нахь сакъыщыуцу сшІоигъу. КІочІэшхох, апшъэ укІон умыльэкІынэу илІыхъужъхэр зэкІоцІыгъэчэрэгъуагъэхэу, ушъагъэхэу, адыгэ нэмысыр, лІыгъэр, шъыпкъагъэр, гукІэгъур ахэлъ, мыр хигъэхъожьыгъагъэмэ нахышІугъ епІолІэнэу къыгъанэрэп. КъызэрыкІоу, еджэгьошІоу, Іэрыфэгьоу гъэпсыгъэх. Уяджэжь зэпытыгъэми тхъагъо хэогъуатэ. Уезыгъэгупшысэн, щысэ зытепхын закІ

Хьатх Мыхьамэтэу зисурэт дахэу тапашъхьэ Тембот къыригъэуцорэр зэошхом къикІыжьыщтыгъ. Адыгэ шыухэм япащэу Денис Давыдовэу партизаныдзэр зыгъэзаощтыгъэм игъусэу Наполеон идзэ Хьатхыр езэуагъ. А лъэхъаныр ары Мыхьамэт ишъхьэгъусэ гъыбзэр зиусыгъэр. Бзылъфыгъэу лажьэ зимыІэм зыухыижь гъыбзэр ил фызэхилъхьэгъагъ. Лъэпшъ инысэ чатэр зэрэригъэшІыгъэ шІыкІэми нарт эпосым чІыпІэ дахэ щеубыты, иІушыгъэ гъукІэхэм я Тхьэ чІыпІэ зэжъу къырещыжьы. Бзылъфыгъэ ябгэу машэм лІым ридзагъэми, благъор гъуанэм къырефы. Бзыльфыгьэм идэгъугъэ-идэигъэ тІоу зэголъэу адыгэ фольклорым къыхэфэ. Тембот итхыгъэхэм ахэтэп бзылъфыгъэ дэй, угу щыкІынэу, ебгъэнэу, узкІырыплъын, щысэ зытепхын закІэх. Куоу чІэІабэзэ тхэкІошхом япсихологие къегъэлъагъо. Хъулъфыгъэмрэ бзылъфыгъэмрэ къыгъэущынхэкІэ ашъхьасэу, жэкІи гукІи ядэхашІэзэ, чьые орэд къафиІозэ егъэрэхьатых, бзыльфыгъэр дунаим икъежьапІ у хихыгъ у фэгъэкІотэнхэр фешІых. ЫгукІэ деІэзэ къиныгъохэм ахещы, ыпсэ къегъанэ, ищыІэныгъэ льегьэкІуатэ. Уезыгьэгупшысэн чыпіаюэ хэль «**Аужырэ шхонч**огъукІэ» зэджэгьэ рассказым. КІэращэм иадыгэ хэбзэ щэрыуи, иакъыл уцугъи, ицІыфыгъэ гукІэгъуи, шІур ем зэрэтырагъакІорэри нафэу, ІупкІэу мыщ къыщегъэлъагъо. Лъэхъанхэм къыздахьыгъэ лъэпкъ зэпэуцужьыныгъэм къылъфыакъылкІэ, гукІэ тхэкІошхор гъэ къумал мэхъаджэу Алэбый зынэсыгъэ лъэныкъохэр. ШІум ищы акі зіупкі зу къыщыре loуезыщэлІэрэ гъогуиблымэ, тыкІы. Алэбый ицІыфыгъэн-

чъагъэ гъунэнчъ, пщы-оркъ, фэкъолІ-пщылІ зэпэуцужьыныгъэм къыхэкІыгъэр Іиманцызогъурцызыгъэ щэхъукІэ псэурэп. Зыуж итыри ымышІэу, ышъхьэ закъо щэхъу гугъу зимыІэр мэшэхъу, ыгуи къуанчэу, ищыІэныгъи джащ фэдэу изэман ІэкІэкІы къодыерэп, илъэпкъ иягъэ екІы, иныбжьыкъуи дунаим къытенэжьырэп, ишъхьэгъуси къэлатымкІэ къещэрыожьыми, мэохъу. ИгъашІэ охъуи зэрэІэкІэкІыгъэм фэд. Алэбый лІыблан, гушхо, ау мэхъэджагъэ щэхъу зэрихьэрэп, зэо-пыджи псаоу къахэк ыжьми - тхъэрэп. Зэблэн щыІэпышъ, идунай ыхъожьынкІэ мэфитІу нахь къыфэмынагъэу мэхъэджагъэхэм агъэгупсэфырэп. Жьы къещэфэкІэ цІэпІагъэрэ шхьорэ ахэкІырэп, ишъхьэгъусэ зыдихьыжьыным еусэшъ, икъэлатыжъкІэ къеоми, лажьэ зимыІэр Тхьэм къегъанэ. Мы тхыгъэм узэгупшысэн Іофхэр гум къырегъэтаджэх. Сыд шъуІуа лІы жъалымым бзылъфыгъэм ришІэгъэщтыр? РишІэшъунэу амал зимы Гагъэм сыд эущ тэу иягъэ екІыни? Лажьэр зиягъэр лІыр ары. Аущтэу щытынэу Алэбый Тхьэм къыгъэхъугъагъ. Хьадэгъур арыти зэщиз зышІыжьырэр хъущти мыхъущти, ащ къынэси зигъэпсэфыжьыгъ.

Уахътэм рикІыгъэхэп КІэрэщэ Тембот итхыгъэхэр, лъэхъаным алъапсэ къыгъэсысышъугъэп, пытэу алъэ тетых. ЩыІэныгъэм ыпсыхьажьыхэзэ нахь пытэ ешІых. Лъэпкъым ынапэх, ишъуашэх, бэгъашІэх. ЩыІэщтых зэфагьэр, лІыгьэр, шъыпкъагъэр — Тембот итхылъхэр, адыгэ лъэпкъыр щэІэфэкІэ. Илъэпкъ щымыгъупшэжьын саугъэт фигъэуцугъ, ежьыри зыфигъэуцужьыгъ КІэрэщэ Тембот.

КЪАТ Теуцожь. Урысыем итхакІохэм ыкІи ижурналистхэм ясоюзхэм ахэт.

КІэрэщэ ТемботкІэ анахь гукъэкІыжь лъапІэ хъугъэр Николай Островскэм зэрэІукІагьэр ары.

Тембот урыс классикхэм япроизведение пчъагъэ адыгабзэкІэ зэридзэкІыгъ. Ахэм ащыщ Н. Островскэм ироманэу «Щылычыр зэрапсы**хьажьыгъэр**» зыфиІоу (гъусэхэр иГэу) адыгабзэм рагъэкІугъэр. 1936-рэ илъэсым КІэращэмрэ Хьаткъомрэ Н. Островскэм дэжь, Шъачэ, щы-Іагъэх ыкІи а романыр ратыгъагъ. Мыщ дэжьым КІэрэщэ Темботрэ Николай Островскэмрэ гущыІэ фабэхэр зэкъошныгъэм фэгъэхьыгъэу зэраІуагъэх.

Нэужым, ыльэгьугьэм, зэхишІагъэм япхыгъэу ахэм къапкъырыкІызэ, урыс тхэкІошхом фэгъэхьыгъэ гукъэкІыжьхэр КІэращэм ытхыгъагъэх. «Человек нашего времени» ыІоу урысыбзэкІэ, адыгабзэкІэ — «ЛъэхъаныкІэм ицІыф». Ащ щитхыщтыгъ Тембот:

«КъызэрэтпэгъокІы--итыф ІлиІшех мытшмыІ у Николай Островскэм дэжь тыкІощты-

ЗэкІэмэ анахьэу гъэшІэгьоны сщыхьугьэр ымакь. Уз Іаеу ар пІэхэмыкІыжь зышІыгъэр тэ тшІэщтыгъэ ыкІи джы тынэкІэ ар тлъэгъугъэ. Илъэс пчъагъэ хъугъэ ар аущтэу непэми нычэпэми къыфэкІон зылъэкІыщт аджалым зебэнырэр. Ау ымакъ! Узышхо зэриІэр ащ зыкІи къыхэщыщтыгъэп.

ЗэкІэ цІыф лъэпкъхэм таурыхъыжъхэм, тхыдэжъхэм ащахагъэунэфыкІы лІэныгъэр зэрамыпэсыжьэу лІыхъужъныгъэшхо ахэлъэу пэгъокІыщтыгъэхэу. Николай Островскэр ащ къатхыхэрэм анахь чаныгъ, ар лІэныгъэм зыкІи щыщтэщтыгъэп. Сэ инэу сызфэягъэр ар псаоу, ишІугьоу слъэгъуныр, ымэкъэ лъэш трибунэм тетэу зэхэсхыныр, сэ симызакъоу, зэкІэ советскэ цІыфхэу ар шІу зылъэгъухэрэм зэхахыныр арыгъэ. Тэ тшІогъэшІэгъон дэдагъэр игъэкІотыгъэу дунаим техъухьэрэ пстэуми зэращыгъуазэр ары. ТыкъикІыжьынэу тыкъэтэджыжьи ежьэжьыгьо псальэ фэтшІы зэхъум, нэгъэупІэпІэгъум нэшхъэигъэ макІэ къызэрэхэфагъэр къыдгурыІуагъ.

ЕжькІэ лъэшэу къиныгъ нахьыпэм фэдэу джы ныбжьыкІэмэ адэбэкъон зэримылъэк Іырэр зыдишІэжьыныр.

Павка Корчагиныр ин дэдэу удэзыхыхырэ литературнэ образэу щыт. Ау пщымыгъупшэщтыр, сэ къызэрэсшІошІырэмкІэ, егъашІэм мыкІодыжьыщт произведениеу «Щылычыр зэрапсыхьажьыгьэр» зытхыгьэ авторыр ары.

Джы къызнэсыгъэми, ащ нахь гохьэу, анахь икъоу уасэ зыфэпшІын плъэкІын цІыф сылъыхъу зыхъукІэ, ренэу сынэгу къыкІэуцожьы Николай Островскэм иобраз».

(КІэрэщэ Т. «ЛъэхъаныкІэм ицІыф»).

СССР-м и Къэралыгъо премие (Темыр КавказымкІэ) иапэрэ лауреатэу, АР-м инароднэ тхакІоу КІэрэщэ Тембот Мыхьамэт ыкъор къызыхъугъэр шышъхьэІум и 16-м илъэси 110-рэ мэхъу

ЩыІэныгъэр,илъэсхэр, хъугъэ-ш агъэхэр

1902-рэ илъэсым, шышъхьэІум и **16-м** — Кощхьэблэ районым ит къуаджэу Кощхьаблэ КІэрэщэ Тембот Мыхьамэт ыкъор къыщыхъугъ.

1910 — щеджэнэу ригъэжьагъ татар унэе еджапІэм.

1913 — **1914** — Уфа дэт татар кІэлэ-

егъэджэ семинарием щеджагъ. 1915 — 1917 — станицэу Дондуковскэм чІыпІэ щакІом итучан иІофтабгэу

1918 — **1921** — урыс реальнэ училищым ия 5-рэ класс макІо, чІэхьэ, ащ ыужым станицэу Абин дэт я II-рэ шъуашэр зиІэ советскэ еджапІэм кІуагъэ.

1921 — Краснодарскэ политехническэ институтым чІэхьагъ ыкІи Адыгэ хэку исполкомым иорготдел архивариусэу Іоф

— ААО-м и РКП(б) иорготдел 1922 партийнэ документхэмкІэ зэдзэкІакІоу Іоф щешІэ.

1923-рэ ильэс, гъэтхапэм и 8 — КІэрэщэ Тембот адыгабзэкІэ зэридзэкІыгъэ «Интернационалыр» гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иапэрэ номер къихьагъ.

1923 — **1929** — ААО-м и РКП(б) и Оргбюро Т. КІэращэр еджакІо Московскэ промышленнэ-экономическэ институтым ыгъэкІуагъ.

1924, чъэпыогъу — Т. КІэращэм иапэрэ рассказэу «Аркъ» изакъоу адыгабзэкІэ, араб хьарыфым илъэу, къы-

1928 — КПСС-м хэхьагъ.

1929-м щегъэжьагъэу хэку гъэзетым иредакторэу, Адыгэ льэпкъ тхылъ тедзапІэм иуправляющэу, Адыгэ научнэисследовательскэ институтым идиректорэу, Краснодар кІэлэегъэджэ институтым икІэлэегъаджэу (ары Т. КІэращэм доцентыцІэр къызщыфашІыгъэр) Іоф ешІэ.

1929 — **1933** — хэку гъэзетитІум ыкІи журналэу «Революция и горец» Т. КІэращэм ироманэу «**Щамбул**» щыщ шъхьэхэр, иочерк ыкІи истатьяхэу Адыгэ хэкум ищы Гак Гэ яхьыл Гагъэхэр, литературэм фэгъэхьыгъэхэр, ирассказэу «Мэщыкъо ишъхьакІу» къарэхьэх.

1934-м щегъэжьагъэу — СССР-м итхакІохэм я Союз хэт.

1934-рэ ильэсым, шышьхьэІум и 17-м щегъэжьагъэу Іоныгъом и 1-м нэс — тхакІохэм я Всесоюзнэ зэфэс щыІагъ. Ащ иІофшІэн адыгэ тхакІохэм ащыщэу Т. КІэращэмрэ А. Хьаткъомрэ хэлэжьагъэх.

1934 — Т. КІэращэм ироманэу «Щамбул» иапэрэшъхьэ адыгабзэкІэ къыдэ-

1936-рэ илъэсым, тыгъэгъазэм и **12-м** — Адыгеим итхакІохэм яа І-рэ зэфэс щыІагъ. Ащ адыгэ прозэм ыкІи драматургием яхьылІэгъэ докладыр Т. КІэращэм къыщишІыгъ.

1940. тыгъэгъазэм и **15** — Адыгеим иашугхэм ыкІи тхыдэІуатэхэм яхэку конференцие щыІагъ. Гъэзетэу «Адыгейская правдэм» ащ хэлажьэхэрэм афэкlорэ Джэпсальэу Т. КІэращэм усэкІэ къыІорэр къихьагъ.

1940 — романэу «Щамбул», «Адыгэ пшысэхэр ыкІи таурыхъхэр» (зэхэзгъ. Т. КІэращ), «Адыгэ льэпкъ орэдхэр» (зэхэзгъ. Т. КІэращ) къыдэкІыгъэх.

1942 — **1946** — къалэхэу Тбилиси ыкІи Налщык эвакуацием ащыІагъ.

1947 — къыдэкІыгъэх адыгабзэкІэ ыкІи урысыбзэкІэ романэу «Щамбул», «Дорога к счастью» («Насыпым игъогу»), «Къэбэртэе письмэхэр» (зэзыдзэкІ. ыкІи Іоф адэзышІагъэр Т. КІэращ).

1947, бэдзэогъум и 31-м — Т. М. КІэращэм Адыгэ автоном хэкур илъэс 25-рэ зэрэхъугъэм ипэгъокІзу ордензу ІофшІзным и Быракъ Плъыжь къыратыгъ.

1948, мэлыльфэгъум и 2 — советскэ литературэм ианахь произведение дэгъухэм ахалъытагъэу, Т. КІэращэм ироманэу «Насыпым игъогу» СССР-м и Къэралыгъо премие къыфагъэшъошагъ.

1949 — мамырныгъэм икІэщакІохэм я Всесоюзнэ конференцие щыІагъ. Ащ Т. КІэращэр хэлэжьагъ.

1951 — адыгабзэкІэ «Рассказхэр», урысыбзэкІэ «Дочь шапсугов», чехыбзэкІэ «Насыпым игъогу» къыдэкІыгъэх.

1952, шышъхьэІум и 16 — Адыгеим илитературэ общественность Т. М. КІэращэр къызыхъугъэр илъэс 50 зэрэхъугъэр хигъэунэфыкІыгъ.

1956, мэзаем и 14 — 25 — КПСС-м ия XX-рэ зэфэс тхакІор иделегат.

1956 — адыгабзэкІэ романэу «Типшъашъэхэр», пьесэу «Пшъашъэр ыкІи къэгъагъэхэр» къыдэкІыгъэх.

1957 — Лениным иорден къыфагъэ-

1958—1968 — Т. КІэращэм ихудожественнэ тхылъ зэфэшъхьафхэр — «Ны

Іушым ыпхъу», «Гур гъэпытэ», «Шахъомрэ пшъэшъэ пагэмрэ», «ХэшыпыкІыгъэ произведениехэр» урысыбзэкІэ, адыгабзэкІэ «Куко», ипьесэхэр, рассказхэр, очеркхэр зы тхыльэу къыдэкІыгъэх.

1972 — КІэращэм ыныбжь илъэс 70рэ зэрэхъугъэм ыкІи советскэ литературэм ихэхьоныгъэ иІахь ин зэрэхилъхьагъэм апае Октябрьскэ революцием иорден къыратыгъ.

1972 — новеллэхэр зыдэт тхыльэу «**ЛІыгъэ**» адыгабзэкІэ къыдэкІыгъ.

1973 — романэу «Шыу закъу» адыгабзэкІэ къыхиутыгь.

1977 — Адыгэ советскэ прозэм илъэпсэгъэуцоу Т. М. КІэращэр илъэс 75-рэ зэрэхъугъэр мэфэкІ игъэкІотыгъэу хэкум щыхагъэунэфыкІыгъ.

1987 — тхакІом ыныбжь илъэс 85-рэ хъугъэ, Адыгеим иобщественность дахэу, зэрифэшъуашэу Т. КІэращэм лъытэныгъэ фишІыгъ, имэфэкІ хигъэунэфыкІыгъ.

1988 — Т. КІ эращэм гушъхьэлэжьыгъэ бай илъэпкъ къыфигъэнагъ (иуахътэ къэси), идунай ыухыгъ.

2002, шышъхьэІум и 16 — лъэпкъ тхэкІошхоу КІэрэщэ Тембот къызыхъугъэр илъэси 100 зэрэхъурэр игъэкІотыгъэу зэрэреспубликэу щыхагъэунэфыкІыгъ, Тембот ищыІэныгъэ, итворческэ гъогу — зэкІэ игъашІэ зыфэдагъэр, итхыгъэхэм ахэлъ гупшысэр къизыІотыкІырэ литературэ музеир къызэІуахыгъэу илъэси 10 хъугъэу дахэу Іоф ешІэ.

2004 — зыщымы эжь уж, Т.М. КІэращэм адыгэ тхыгъэ литературэм Іофышхоу фиш Гагъэм, произведение дэгъубэхэмкІэ ар зэригъэбаигъэм апае, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие къыфагъэшъошагъ.

2012 — бэдэдэ шІагъэу къылэжьыгъэ щытхъуцІэ лъапІэм шыхьат фэхъугъэ цІэ инэу «АР-м инароднэ тхакІу» зыфиІорэр бэмышІ эу къырапэсыгъ. Зые лъэпкъым КІэрэщэ Тембот ыгу зэрилъыр, зэрильапІэр, зэрэщымыгъупшэрэр ащ джыри кънушыхьатыгъ.

ЦІыфхэр зэрыгушхорэ тхакіу

ИлъэсипшІ пчъагъэхэм хьалэлэу творчествэ хьэсэшхор зылэжьыгъэ КІэрэщэ Тембот цІыфхэм лъэшэу якІас, сыдигъуи ипроизведениехэм яджэх. Итхылъ пэпчъ тхакІом иамал инхэр, ыкІуачІэ, иІэпэІэсагъэ зынэсырэр, итворческэ жьыкъэщэгъу зэрэхъуаур къыуагъашІэ.

ТхакІом ытхыхэрэр зыгъэбжьышІохэрэр ахэр адыгэ лъэпкъым ищы-ІакІэ, ынапэ, идунэееплъыкІэ, илІыгъэ ыкІи ицІыфыгъэ хабзэ — зэкІэ лъэпкъым шІуагъэу хэлъыр къызэращи-ІотыкІыгъэр ары. Джары КІэращэм итхылъхэм ежь зыщыщ адыгэхэри, нэмыкІ цІыф лъэпкъхэу адыгэр зышІогъэшІэгъонэу зышІэмэ зышІоигьохэри зыкІяджэхэрэр. Ахэлъ шъыпкъагъэм хэти егъэразэ. Ини, цІыкІуи КІэрэщэ Тембот лъытэныгъэ-шъхьэкІафэ фашІэу гущыІэ дэхабэу, лъэшыбэу фаГуагъэр ыкГи фаГорэр ащ ишыхьатых.

«Адыгэ писательхэм ащыщэу анахь икъоу ыкІи зэгъэуІугъэу инарод къырыкІуагъэмрэ джырэ ищыІакІэрэ къэзыгъэльэгъуагъэр КІэрэщэ Тембот, етхы А. Шэртанэм. — КІэрэщэ Тембот — акъылышІу, зэхэшІыкІ куу зиІэ художник, ежь къыІорэр зэкІэ ау сыдми уигъэштэным пымылъэу, уигъэгупшысэу, къин уигъэхъоу зытет шъыпкъэр зэхапшІэзэ, къушъхьэчІэсмэ ядунаеу зэмышъогъубэу зэхэлъым ухещэ».

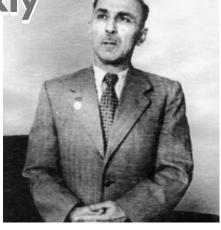
ИгущыІи, игупшыси сыдигъуи гъэунэфыпагъэ КІэращэм, ары ащ итхыгъэхэм цІыфыбэр зыкІызлъащэрэр.

ТхакІом бэ фызэшІокІыгъэр, бэ фэукІочІыгъэр. Ипроизведение шІагьохэмкІэ адыгэ тхыгъэ литературэм ихъарзынэщ ыгъэбаигъ.

Итворчествэ зезыгъэ Іэтыгъэу, ащ ишыгупІэ иуцуагъ романэу «Шыу закъу». Адыгэм итарихъ гъогу къурпэн ехьылІагь, а темэр къыщеІэты. Произведением къыубытырэр я XVIII-рэ лІэшІэгъум ыгузэгу нэс. Зэкъоуцонхэм, аІэ зэкІэдзагъэу зыкъаухъумэжьыным а лъэхъаным адыгэ лъэпкъхэм язэхэшІыкІ нэсыгъагъэп. Ащ къыхэкІэу ІэкІыб пыйхэм адыгэ чІыгур ахъункІэу, цІыфхэр гъэры ашІымэ, ащэхэу, пщы-оркъмэ ябзэджэшІагъэхэр гъунэнчъагъ. А лъэхъэнэ къи-жественнэ амалхэмкІэ къыгъэлъэгъоным тхакІом Іофышхо дишІагъ. МэкъумэщышІэ лІыхъужъэу Ерстэм иобразкІэ адыгэ лэжьэкІо къызэрыкіом идунэететыкіагьэр, ар шъхьафитныгъэм зэрэфэбанэщтыгъэр романым къыщызэГухыгъ. Ащ нэмыкГэу, произведением ІэпкІэ-лъэпкІэгъэ инрэ губзыгъагъэрэ хэлъэу лІыхъужъ иныр зыфэдэр, игъэпсыкІэ-шІыкІэр, ащ ицІыфыгъэ, икъэрар зынэсырэр уегъашІэ. Залыкъо Ерстэм — романым игерой шъхьа І. Ащ икъэгъэлъэгъонкъэтхыхьанкІэ КІэращэр зэблэжьыгъэп, егугъугъ, дэхэ дэдэуи образыр ыгъэпсыгъ. Ежь тхакІом исатырхэм анахь ІупкІэу, зафэу ащ зыгорэ къепІолІэн плъэкІыщтэп.

«Залыкъо Ерстэм пчэдыжь тыгъэ къыкъокІыгъом ТхьэчІэгъ мэзышхо къызэринэкІыгъ, гъогу лъагъо горэм тыриубыти, КІэмгуе хэгьэгу гъунап-

... ИцыекІэ убгъу шъынэхь бгъэжъ тамэм фэогъадэ; ихьазыр бгъуитІуци, тыгъужъыцэ цэкъэнэу, гущтэ уегъэшІы. Цыяшхъоу адыгэмэ ящыгъын

нэрыгъэу щытыгъэри ышъокІэ чъыгыжъ пшахъомрэ тыгъэмыжьо пхъэцымрэ ахэкІуакІэ. Шэу зытесыр блэнэ зэхэлъыкІэр итеплъ, мыжьо къуашкІэхэу зэхэпцагъэм фэдэу, шъо чІэгъым лІыпІэ кІуачІэхэр щызекІоу, пытэу, гъурэу зэхэлъ.

Адыгэ шыум и Гаши, ишъуаши гъэшІэгъонэу зэгъэкІугъэу щытыгъ... Къолэн кІэракІэу, нэм зыкъыкІидзэштыгъэп. ИкІакІуи, ипаІуи шІуцІэх, ицыяшхъуи чІапцІэ, хьазыр Іупэхэр бжъэ шІуцІ, къэмэ Іапшъэри ащ фэд, мыжьоупцІзу, метэу бгырыпхымрэ шхомрэ атралъхьэщтыгъэри къупшъхьэу е гъучІэу ашІыщтыгъэ, тыжьынэу ашІыми, мылыдынэу сауркІэ чІагъэбыльыхьэщтыгь. АщкІэ зигъэкІэрэкІэныр зыфэлъэкІыри, зыфэмыльэкІыри зэфэдагь — лІы шъошэ лыегъэнчъэр яхэбзагъ». («**Шыу закъу**» зыфи**Г**орэм щыщ).

Ильэпкъ фишІэрэм ыгъэинэу, ыгъэльэшэү КІэрэщэ Тембот игъашІэ ыгъэзагъ, зие адыгэхэм ар джары зыкІягунэсыр, зыкІашІоиныр.

Лъэхъанхэр **ЗЭЗЫПХЫГЪЭ** тхэкошху

Дунаим, лІэшІэгъу пэпчъ зы цІыф Іуш дэдэ, пстэуми ялыекІэу, яинэкІэу, яльэгэкІэу, акьылшІэныгъэкІэ, цІыфыгъэ хабзэкІэ псыхьагъэу, лІ ужхэм аІотэжь икъоу къытехьо зэраІорэр шъыпкъэ. КІэрэщэ Тембот джащ фэдагъ. Чыжьэрыплъагъ, гупшысэкІошхуагъ, губзыгъагъ. ТхэкІошхор зэчый хьалэмэтыр зэфэдэкІэ зыпкъынэ-лынэмэ ахэгощэгъэ цІыф дэхагъ, ІэпэІэсэныгъэкІэ Тхьэр къетэгъагъ. Тхэным, творчествэм афэгъэшІыгъагъ. ИпроизведениехэмкІэ лъэпкъ культурэр, тарихъыр, адыгэ тхыгъэ литературэр ыгъэбаигъэх.

Ихудожественнэ образ-тхыпхъэхэмкІэ адыгэм ынапэ ыгъэчъыгъ ыкІи лъэпкъыр дунаим щызэлъаригъэшІагъ. Лъэхъанхэр зэзыпхыгъэ тхэкІошху КІэрэщэ Тембот. Зышъхьасыжьыгъэп. Хьалэлэу, лІыгъэ хэльэу игугъэ фэкІуагъ. Гушъхьэ лъэгапІэм нэсыгъ ыкІи

АР-м илъэпкъ тхакІоу КІэрэщэ Тембот къызыхъугъэр непэ илъэси 110-рэ мэхъу. Ар зэкІэ тиреспубликэкІэ мэфэкІ ин, мэфэкІ льапІ. 2012-рэ ильэсыр — дунэякІэм иорэдыІоу, адыгэ лъэпкъым икІэщакІоу КІэрэщэ Тембот и Илъэсэу агъэнэфагъ. Хъугъэ-шІэгъэ гушІогьо иныр зэрифэшъуашэу лъэпкъым хегъэунэфыкІы ыкІи хигъэунэфыкІыщт.

А 1-м кънщежьзу, я 3 — 7-рэ нэкІубгьохэр зыгъэхьазырыгъэхэр журналистэу МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

ЗэкІэми

«зыкъытырагъэпщыхьэ»

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Биолог» Прогресс — 1:1. ШышъхьэІум и 14-м Мыекъуапэ щызэдешІагъэх. Зезыщагъэхэр: М. Каплин — Москва, Р. Дудов,

Ю. Мирошник — Кисловодск. «Зэкъошныгъ»: Валиев, Казаков (Мыкъо, 86), Сандаков (Такълый, 60), Емкъужъ, Батырбый, Жегулин (Нартиков, 61), Василькин, Нечукин, Датхъужъ, Натхъо (Ешыгуау, 58), Лучин (Винников, 70). Къэлапчъэм Іэгуаор дэзыдзагъэхэр: Завалий - 16 (пенальтикіэ), «Биолог». Винников — 73, «Зэкъошныгъ».

Ауж къинэрэ командэм «зытырагъэпщыхьэзэ» зэкІэри дешІэх, текІоныгъэр къышІуахьыщтэу мэгугъэх. Джырэ уахътэ ащ фэдэ зэІукІэгъухэр Мыекъуапэ щытэлъэгъух. «Зэкъошныгъэм» иешІэгъухэр шІуахьыхэшъ, стадионым футболым щеплъырэмэ япчъагъэ хэпшІыкІэу нахь макІэ хъугъэ. «Биологыр» командэ лъэш дэдэу тлъытэрэп, ау Урысыем иапшъэрэ күп щешІэгъэ футболистхэр зэрэхэтхэр, тренер дэгъу япащэу зэрэщытыр къызыдэплънтэхэкІэ, «Зэкъошныгъэм» тызигъэгушІощт уахътэр къэшІэгъошІоп.

Я 16-рэ такъикъым тиухъумакІохэр зэгурыІуагъэхэп, хьакІэмэ яфутболистхэр зыІэкІагъэкІыгъэх. А. Казаковым шапхъэхэр ыукъохи, Іэгуаор къаІэкІихыгъ. Судьям пенальтир ыгъэунэфыгъ. И. Завалий мыльэшэу, ау тхьагъэпцІыгъэ хэлъэу тикъэлапчъэ къыдауи, А. Валиевыр ыгъэплъэхъугъ, хъагъэм Іэгуаор ридзагъ — 0:1.

Фиев зэшыхэу Николайрэ Василийрэ Урысыем ифутбол щашІэх. «Биологым» опыт зиІэ нэмыкІ футболистхэри хэтых, гупчэм командэр дэгъоу щешІэ. «Зэкъошныгъэр» ыпэкІэ илъэу, хьакІэмэ яфутболистхэр чІыпІэ къин ридзэхэу тлъэгъущтыгъэ шъхьаем, къэлапчъэм Іэгуаор дидзэныр фэгъэхъущтыгъэп. В. Лучиныр ухъумакІом ІэкІэкІыгъ, ау къэлапчъэм пэблагъэу щытыгъэ А. Натхъом Іэгуаор ритыгъэп, ежьыри кІуапІэ ымыгъотэу Іэгуаор чІинагъ.

ЯтІонэрэ такъикъ 45-м «Биологым» тикъэлапчъэ Іэгуаор къыдидзэнэу зэ амал дэгъу иІагъ. А. Валиевым Іэгуаор къызэкІидзэжьыгъэ къодыеу икІэрыкІэу зидзи, тикъэлапчъэ къыухъумагъ. А нэгъэупІэпІэгъум пчъагъэр 0:2 хъугъагъэмэ, текІоныгъэр хьакІэмэ ахьын алъэкІыштыгъэу тэлъытэ.

Тренер шъхьаІэм ипшъэрылъхэр зыгъэцэкІэрэ Р. Шыумафэм футболист заулэ зэблихъугъ. ЕшІапІэм къихьагъэхэм зэІукІэгъум купкІ къыхалъхьагъ. А. Нартиковыр, Р. Такълыир, А. Ешыгуаор бэрэ апэкІэ ельых. А. Нартиковыр ухъумак Іомэ зэтыраГэжэн алъэкГырэп. В. Лучиныр, Д. Василькиныр къэлапчъэм Іэгуаор дадзэнэу чІыпІэшІу итыгъэх. А. Винниковыр ешІапІэм къихьэгъакІзу ыпэкІз лъыкІотагъ. «Биологым» иухъумакІомэ Іэгуаор къызызэк Гадзэжым, А. Винниковыр ябэнызэ шъхьэкІэ зэогъэ Іэгуаор къэлапчъэм дидзагъ — 1:1.

Ащ ыуж «Зэкъошныгъэм» игуетыныгъэ къыхэхъуагъ, текІоныгъэр къыдихыным пэблэгъагъ. Къэлэпчъэпкъым Іэгуаор къыгъэлъэтэжьэуи къыхэкІыгъ.

Пресс-зэгукгэр

«Биологым» итренер шъхьа
Іэу Б. Стукаловыр нахьыпэкІэ Урысыем иныбжьыкІэ хэшыпыкІыгъэ командэ ипэщагъ, «Динамо» Ставрополь итренер шъхьа Гэу щытыгъ. ЗэІукІэм ащ къызэрэщиІуагъэмкІэ, командэм опыт зиІэ футболистхэр къыригъэблэгъагъэх. Кубокым икъыдэхын фэгъэхьыгъэ ешІэгъоу Ермэлхьаблэ щыкІуагъэм «Биологыр» хэлэжьагъ, футболистхэм икъоу загъэпсэфын амылъэк Іыгъэу «Зэкъошныгъэм» дешІагъэх.

Б. Стукаловыр Адыгеим ифутбол итарихъ щыгъуаз, футболист дэгъухэр тикомандэ зэрэщешІэщтыгъэхэр, «Зэкъошныгъэм» шэн-хэбзэшІухэр зэриІэхэр, нахьыпэкІэ Мыекъуапэ хьакІэу укъэкІуагъэу текІоныгъэр къыщыдэпхыныр къин дэдэу зэрэщытыгъэри ешІэ. Тифутболист-хэр ятІонэрэ такъикъ 45-м дэгъоу ешІагьэхэу, тикомандэ ущыгугьы хъущтэу ылъытагъ.

Р. Шыумафэм зэрилъытагъэмкІэ, тикомандэ чІыпІэ къин ифагъ, ауж къенэ. Пчъагъэр 1:1-у ешІэгъур зэраухыгъэм фэшІ футболистхэм афэраз. Спортыр зикІасэхэу стадионым дэсыгъэхэм «тхьашъуегъэпсэу» къариІожьыгъ. Тикомандэ ахэр Іэгу къыфытеощтыгъэх, футболистмэ агу къа Тэты аш Гоигъоу къяджэщтыгъэх.

«Биологым» опыт зиІэ футболистхэр хэтых, — къытиГуагъ АР-м футболымкГэ ифедерацие итхьаматэу Н. Походенкэм. — «Зэкъошныгъэр» ащ едгъапшэмэ, ныбжьык Гэу хэтмэ уяжэн фае. «Зэкъошныгъэм» зэІукІэгъур кІ ухым зыщыф эк Іоным ешІакІзу къыгъэлъэгъуагъэр тыгу рихьыгъ.

Купым зэрэщешІагъэхэр

«Торпедо» — «Астрахань» - 0:1, «Черноморец» — «Энергия» — 2:0, «Ангушт»

— «Митос» — 1:1, «Олимпия» — «Мэщыкъу» — 1:1, «Волгарь» — «Славянский» — 2:3, «Таганрог» — «Дагдизель» — 1:0, КТГ — «Алания-Д» — 1:2.

зыдэщытхэр

Яхэнэрэ ешІэгъухэм ауж командэхэр чІыпІэу зыдэщытхэмрэ очко пчъагъзу яІэмрэ зэтэгъа-

1. «Астрахань» — 13 2. «Дагдизель» — 13 5. «Митос» — 10 6. «Таганрог» — 9 7. «Биолог» — 8 8. «Торпедо» — 8 9. «Мэщыкъу» — 7 10. «Энергия» — 7 11. «Алания-Д» — 7 12. «Олимпия» — 7

и 22-м Славянск-на-Кубани

16. KTΓ — 3 17. CKA — 2.

Сурэтым итыр: «Зэкъошны-

ЧІыпІэу

3. «Черноморец» — 11 4. «Славянский» — 11 13. «Ангушт» — 7 14. «Волгарь» — 4 15. «Зэкъошныгъ» — 4

«Зэкъошныгъэр» шышъхьэІум

гъэм» ифутболист ныбжьыкІэмэ ащыщэу Датхьужь Адам «Биологым» иухъумакІомэ аІэкІэкІы.

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

ЕшІэгъухэм зафегъэхьазыры

Гандболисткэ ныбжьык Гэхэр зэ Гук Гэгъухэм ахэлажьэх.

Мыекъопэ гандбол бзылъфыгъэ командэу «АГУ-Адыифым» 2012 — 2013-рэ илъэс ешІэгъум зыфегъэхьазыры. Клубым итренер шъхьа зу Виталий Барсуковым анахьэу ынаіэ зытыригъэтырэр спортсменкэ пэпчъ иіэпэіэсэныгъэ къызэрэзэіуихыщтыр ары.

 КъэлэпчъэІутэу Дарья Мочаловар, Дарья Масловар, Марина Шарафан тикомандэ хэкІыжьыгъэх, — elo В. Барсуковым. — Клубым къедгъэблэгъагъэх Екатерина Латоненкэр, ар Ростов-на-Дону щыщ, Анна Пивовар — Украинэм къикІыгъ. Пшъашъэхэр Гэсэмэгух, ыпэкІэ щешІэх.

Мыекъуапэ щапІугъэ ныбжьыкІэхэри ауплъэкІух. Юлия Куцеваловам, Анна Головко, нэмыкІхэм Іоф адашІэ. Дунаим ичемпионкэу Анна Игнатченкэмрэ «Кубань» Краснодар щешІэщтыгъэ къэлэпчьэІутэу Наталья Тормозовамрэ Мыекъуапэ къагъэзэжьыгъ.

ГандболымкІэ ныбжьыкІэ командэхэр тиГэх. Сэнаущыгъэ зыхэлъ кІэлэеджакІохэр къахагъэщынхэм тренерхэр пылъых. Тигандболисткэхэр мы мазэм Краснодар ыкІи Ростов ащыкІощт турнирхэм ахэлэжьэщтых, илъэс ешІэгъур Іоныгъо мазэм аублэщт.

НэкІубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмк Іэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ

Зэхэзыщагъэхэр:

Редактор шъхьаІэр

и Комитет

Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

> ДЭРБЭ ТИМУР

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

нэпшіэкъуй **3ayp**

Редакциер зыдэщыІэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

197. Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр:

E-mail: adygvoice@mail.ru

52-16-77.

Зыщаушыхьатыгъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр

Зыщыхаутырэр

ПИ №ТУ23-00916

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4254 Индексхэр 52161 52162 Зак. 2507

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00